

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองนกทา

อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

ปี 2567

ดำเนินการโดย สถานีพัฒนาที่ดินอุบลราชธานี
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 4
กรมพัฒนาที่ดิน
กันยายน 2567

0-4521-0830

<https://orgweb.idd.go.th/ubn>

คำนำ

การจัดทำแผนการใช้ที่ดินดำเนินการตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 มาตรา 72 (1) ที่ได้บัญญัติให้มีการวางแผนการใช้ที่ดินให้เหมาะสมกับศักยภาพของที่ดินตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน โดยแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ได้นำแนวคิดของ องค์การอาหารและเกษตรแห่งสหประชาชาติ (Food and Agriculture Organization of the United Nations : FAO) และ โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Programme: UNEP) มาปรับใช้ คือ ความเหมาะสมทางกายภาพ ความเหมาะสมทางเศรษฐกิจ การยอมรับจากสังคม การสร้างความยั่งยืนให้สิ่งแวดล้อม และเสนอทางเลือกการใช้ที่ดินร่วมกับวิธีการที่จำเป็นอื่น ๆ เช่น กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal: PRA) การประเมินคุณภาพที่ดิน เป็นต้น

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดินร่วมกับสำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 4 และสถานีพัฒนาที่ดินอุบลราชธานี ในการดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล โดยพิจารณาภาพรวมของสภาพปัญหาในด้านต่างๆ ทั้งด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลนำไปสู่การวางแผนการใช้ที่ดินที่สอดคล้องกับศักยภาพของพื้นที่ โดยผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ในการระบุปัญหา ความต้องการของเกษตรกรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ทั้งนี้สถานีพัฒนาที่ดินอุบลราชธานี ได้จัดทำแผนกิจกรรม/โครงการ เพื่อขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดินให้เป็นรูปธรรมเพื่อให้เกษตรกรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น มีการใช้ที่ดินอย่างถูกต้องเหมาะสม รักษาสภาพแวดล้อมและอนุรักษ์ทรัพยากรในชุมชน ให้เกิดความยั่งยืนต่อไป

สถานีพัฒนาที่ดินอุบลราชธานี
กันยายน 2567

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
สารบัญ	ข
สารบัญตาราง	ง
สารบัญรูป	จ
บทที่ 1 บทนำ	1-1
1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน	1-1
1.2 หลักการและเหตุผล	1-1
1.3 วัตถุประสงค์	1-1
1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน	1-2
1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน	1-2
1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล	1-3
บทที่ 2 ข้อมูลทั่วไป	2-1
2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต	2-1
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง	2-1
2.3 สภาพภูมิประเทศ	2-2
2.4 สภาพภูมิอากาศ	2-2
2.5 สภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบัน	2-4
2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม	2-8
บทที่ 3 สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ	3-1
3.1 ทรัพยากรป่าไม้	3-1
3.2 ทรัพยากรน้ำ	3-1
3.3 ทรัพยากรดิน	3-2
บทที่ 4 กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)	4-1
4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)	4-1
4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน	4-5
บทที่ 5 การประเมินคุณภาพที่ดิน	5-1
5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ	5-1
5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล	5-2
5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน	5-2

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 6 แผนการใช้ที่ดิน	6-1
6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	6-1
6.2 แผนการใช้ที่ดิน	6-2
บทที่ 7 การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน	7-1
7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน	7-1
7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-1
7.3 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น	7-2
7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น	7-3
เอกสารอ้างอิง	8-1

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดอุบลราชธานี	2-4
2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี	2-6
2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ปี 2566	2-9
2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ปี 2566	2-10
2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ปี 2566	2-11
3-1 สมบัติดิน ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี	3-4
5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน	5-2
5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของหน่วยแผนที่ดิน ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี	5-3
6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี	6-5
7-1 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน	7-6
7-2 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น	7-7
7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)	7-8

สารบัญญรูป

รูปที่	หน้า
1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล	1-4
2-1 ที่ตั้งและอาณาเขต ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี	2-2
2-2 สมุดรของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดอุบลราชธานี	2-4
2-3 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี	2-8
3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี	3-5
4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี	4-4
4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี	4-5
6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี	6-7
7-1 การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี	7-5

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของการวางแผนการใช้ที่ดิน

ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 72 รัฐพึงดำเนินการเกี่ยวกับที่ดิน ทรัพยากรน้ำ และพลังงาน ดังต่อไปนี้

(1) วางแผนการใช้ที่ดินของประเทศ ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และศักยภาพของที่ดินตามหลักการอย่างยั่งยืน...

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันกรมพัฒนาที่ดินได้ดำเนินการวางแผนการใช้ที่ดินระดับประเทศเรียบร้อยแล้ว ซึ่งเป็นการวางกรอบเชิงนโยบายมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการเกษตรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนและในขณะเดียวกันต้องอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมควบคู่กับการรักษาคุณค่าทางศิลปวัฒนธรรม แต่ทั้งนี้เพื่อให้เกิดการใช้ประโยชน์ที่ดินในระดับพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและรักษาฐานการผลิตด้านทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนตลอด ห่วงโซ่อุปทาน แผนการใช้ที่ดินระดับตำบลจึงถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือเพื่อขับเคลื่อนการดำเนินงานดังกล่าว

ทั้งนี้กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้ บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นในการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วย ชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดดินที่มีมูลค่าสูงไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด ซึ่งบริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยกระดับแผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ร้อยละของแผน การใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายในปี 2570 (ไม่น้อยกว่าร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

1.3 วัตถุประสงค์

1.3.1 เพื่อรักษาเสถียรภาพของทรัพยากรให้เกิดความสมดุลและยั่งยืนภายใต้การพัฒนาด้านต่าง ๆ ของตำบล

1.3.2 เพื่อให้การใช้ที่ดินมีผลตอบแทนสูงสุดต่อหน่วยเนื้อที่อย่างยั่งยืน

1.3.3 เพื่อให้เกิดการกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นและอยู่บนหลักการของโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio – Circular – Green Economy: BCG Model)

1.4 ระยะเวลาและสถานที่ดำเนินงาน

1.4.1 ระยะเวลา 1 ตุลาคม 2566–30 กันยายน 2567

1.4.2 สถานที่ ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

1.5 ขั้นตอนการดำเนินงาน

1.5.1 รวบรวมข้อมูลปฐมภูมิและทรัพยากร ประกอบด้วย

1) ด้านกายภาพ ได้แก่ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ ทรัพยากรป่าไม้ ภูมิอากาศ สภาพการใช้ที่ดิน เขตป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

2) ด้านเศรษฐกิจและสังคม เช่น การถือครองที่ดิน ลักษณะทางเศรษฐกิจของตำบล จำนวนประชากร เป็นต้น

3) ด้านนโยบายและข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ยุทธศาสตร์ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 ยุทธศาสตร์ภาค แผนพัฒนากลุ่มจังหวัด แผนพัฒนาจังหวัด แผนพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ แผนพัฒนาท้องถิ่น 5 ปี ขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบล

1.5.2 จัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA) เพื่อรับฟังความคิดเห็น ประเด็นปัญหา ความต้องการด้านต่าง ๆ ขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นและเกษตรกรในตำบล

1.5.3 ประเมินคุณภาพของที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกที่มีมูลค่าของตำบล

1.5.4 สังเคราะห์ข้อมูลจากข้อ 1.5.1 ถึง 1.5.3 เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการใช้ที่ดิน

1.5.5 กำหนด (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

1.5.6 รับฟังความคิดเห็นของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียต่อ (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้น

1.5.7 ปรับปรุง (ร่าง) แผนการใช้ที่ดินเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินฉบับสมบูรณ์

1.5.8 นำแผนการใช้ที่ดินเข้าสู่คณะทำงานวิชาการของเขตฯ เพื่อตรวจสอบความครบถ้วน/สมบูรณ์ของเนื้อหาและองค์ประกอบ

1.5.9 เผยแพร่แผนการใช้ที่ดินเพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนการดำเนินงาน ประกอบด้วย

1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น นำแผนการใช้ที่ดินที่จัดทำขึ้นไปประกอบการจัดทำแผนการพัฒนาของตำบล เพื่อนำไปสู่การของบประมาณที่มีความสอดคล้องกับศักยภาพด้านการผลิตและสถานภาพของทรัพยากรของตำบล

2) กรมพัฒนาที่ดิน โดยสถานีพัฒนาที่ดินอุบลราชธานี กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขตและสามารถใช้ประกอบการของบประมาณในพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับ

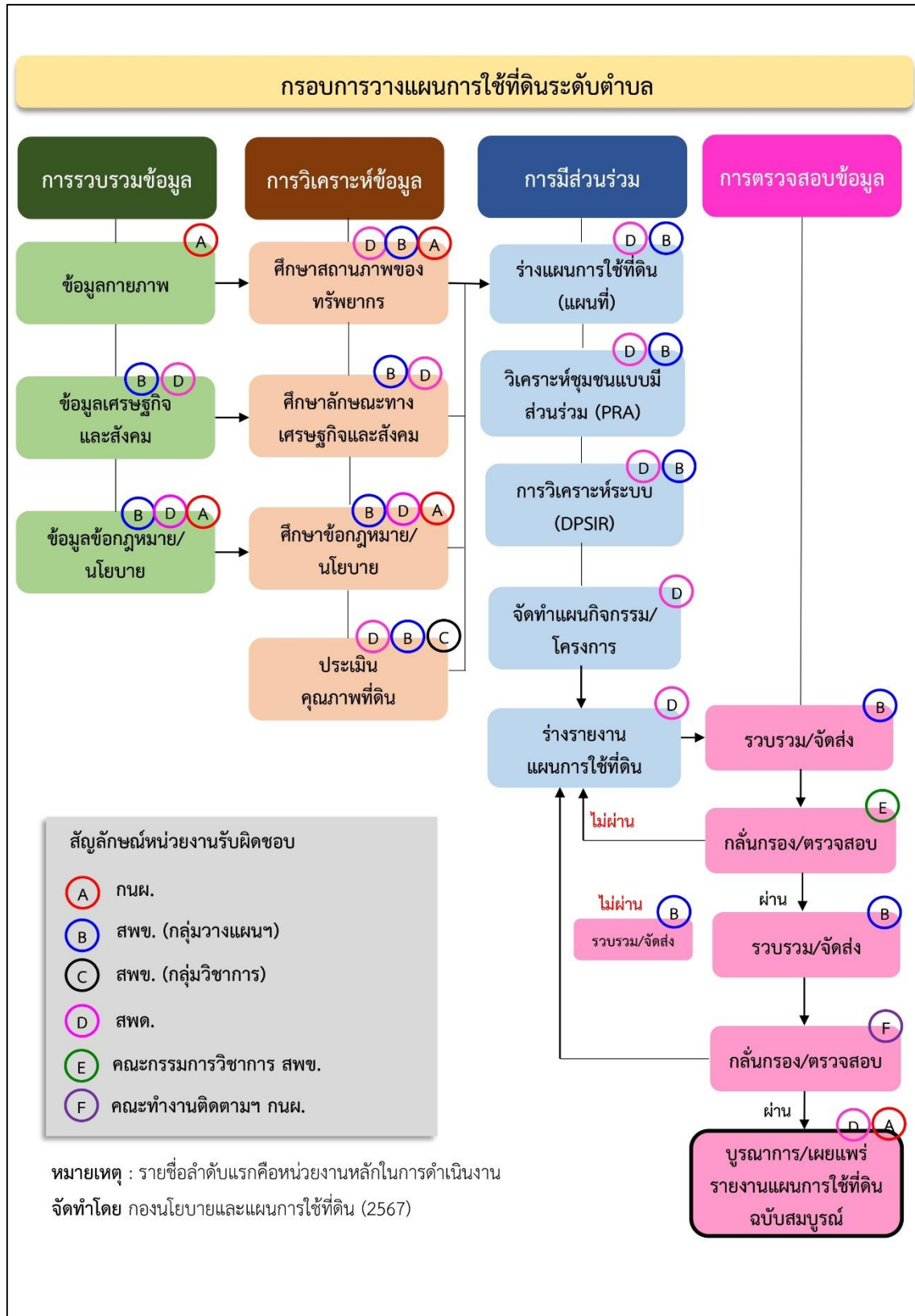

3) หน่วยงานราชการอื่น ๆ สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ที่สอดคล้องกับแผนการใช้ที่ดินที่กำหนดขึ้นในแต่ละเขต

จากขั้นตอนที่กล่าวข้างต้น สามารถจัดทำกรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล แสดงดังรูปที่ 1-1

1.6 วิสัยทัศน์ของตำบล

“ตำบลหนองนกทาน่าอยู่ ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติ สิ่งแวดล้อมยั่งยืน ยึดถือหลักธรรมมาภิบาล” (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองนกทา, 2567)

รูปที่ 1-1 กรอบการวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

บทที่ 2

ข้อมูลทั่วไป

2.1 ที่ตั้งและอาณาเขต

ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอเขมราฐ มีพื้นที่ประมาณ 55.16 ตารางกิโลเมตร หรือ 34,476 ไร่ โดยมีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้ (รูปที่ 2-1)

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	ตำบลเขมราฐ อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี
ทิศใต้	ติดต่อกับ	ตำบลหนองผือ ตำบลขามป้อม อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	ตำบลเขมราฐ ตำบลขามป้อม อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	ตำบลหนองสิม อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

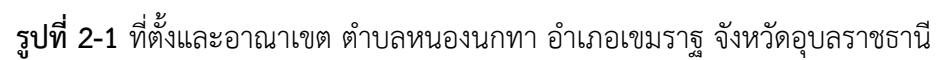
2.2 การแบ่งส่วนการปกครอง

ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี แบ่งส่วนการปกครองออกเป็น 13 หมู่บ้าน ดังนี้

หมู่ที่ 1 บ้านหนองนกทา	หมู่ที่ 2 บ้านนาสะแบง
หมู่ที่ 3 บ้านนาขุ่น	หมู่ที่ 4 บ้านป่าดัว
หมู่ที่ 5 บ้านโนนสูง	หมู่ที่ 6 บ้านหนองแฝก
หมู่ที่ 7 บ้านโนนศิลา	หมู่ที่ 8 บ้านคำหมากไหล
หมู่ที่ 9 บ้านหลักเขต	หมู่ที่ 10 บ้านคิมพอก
หมู่ที่ 11 บ้านคำสง่า	หมู่ที่ 12 บ้านเกาะขมิ้น
หมู่ที่ 13 บ้านโนนนาหมื่น	

2.3 สภาพภูมิประเทศ

ลักษณะพื้นที่ทั่วไปส่วนใหญ่เป็นที่ดอน มีสภาพพื้นที่ราบเรียบถึงค่อนข้างราบเรียบ ลูกคลื่นลอนลาดเล็กน้อย และพื้นที่สูงชันเป็นพื้นที่เขา มีลำน้ำ ลำห้วยไหลผ่านที่สำคัญ เช่น ห้วยกอย ห้วยนาขุ่น ห้วยนาสนาม ห้วยบังโกย ห้วยโป่ง ห้วยยางขุ่น ห้วยยางหลวง ห้วยหว้า ห้วยหินอาจ ห้วยฮู

2.4 สภาพภูมิอากาศ

จากการศึกษาสถิติภูมิอากาศ (พ.ศ. 2537-2566) พบว่า ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 อุณหภูมิ

มีอุณหภูมิโดยเฉลี่ยทั้งปี 26.8 องศาเซลเซียส อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย 36.3 องศาเซลเซียส ในเดือนเมษายน และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย 17.2 องศาเซลเซียส ในเดือนมกราคม

2.4.2 ปริมาณน้ำฝน

มีปริมาณน้ำฝนรวมทั้งปี 1,500.6 มิลลิเมตร มีฝนตกประมาณ 120 วัน เดือนที่มีฝนตกมากที่สุด ในเดือนสิงหาคม มีปริมาณฝน 315.4 มิลลิเมตร และมีฝนตกประมาณ 21 วัน

2.4.3 สมดุลน้ำเพื่อการเกษตร

จากข้อมูลสถิติภูมิอากาศในคาบ 30 ปี (พ.ศ.2537-2566) ณ สถานีตรวจอากาศ จังหวัดอุบลราชธานี ได้นำมาวิเคราะห์สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร ซึ่งเป็นการวิเคราะห์หาช่วงฤดูกาลเพาะปลูกพืช ตลอดจนช่วงระยะเวลาที่พืชเสี่ยงต่อการขาดน้ำ ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ คือ ปริมาณน้ำฝน และศักยภาพการคายระเหยน้ำอ้างอิง (ET_o) ซึ่งคำนวณด้วยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0 โดยใช้สมการ Penman-Monteith สามารถสรุปสมดุลของน้ำเพื่อการเกษตรในเขตอาศัยน้ำฝนได้ดังนี้

ช่วงที่เหมาะสมต่อการปลูกพืช เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดิน และการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนเมษายนถึงปลายเดือนตุลาคม

ช่วงที่มีน้ำมากเกินพอ เป็นช่วงที่ค่าปริมาณน้ำฝนมากกว่าค่าการระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤษภาคมถึงต้นเดือนตุลาคม

ช่วงขาดน้ำ เป็นช่วงฤดูแล้งที่ค่าปริมาณน้ำฝนน้อยกว่าค่า 0.5 การระเหยจากผิวดินและการคายน้ำของพืช ซึ่งพืชอาจเสียหายจากการขาดแคลนน้ำได้ ซึ่งช่วงนี้เริ่มตั้งแต่ปลายเดือนตุลาคมถึงต้นเดือนเมษายน (ตารางที่ 2-1 และรูปที่ 2-2)

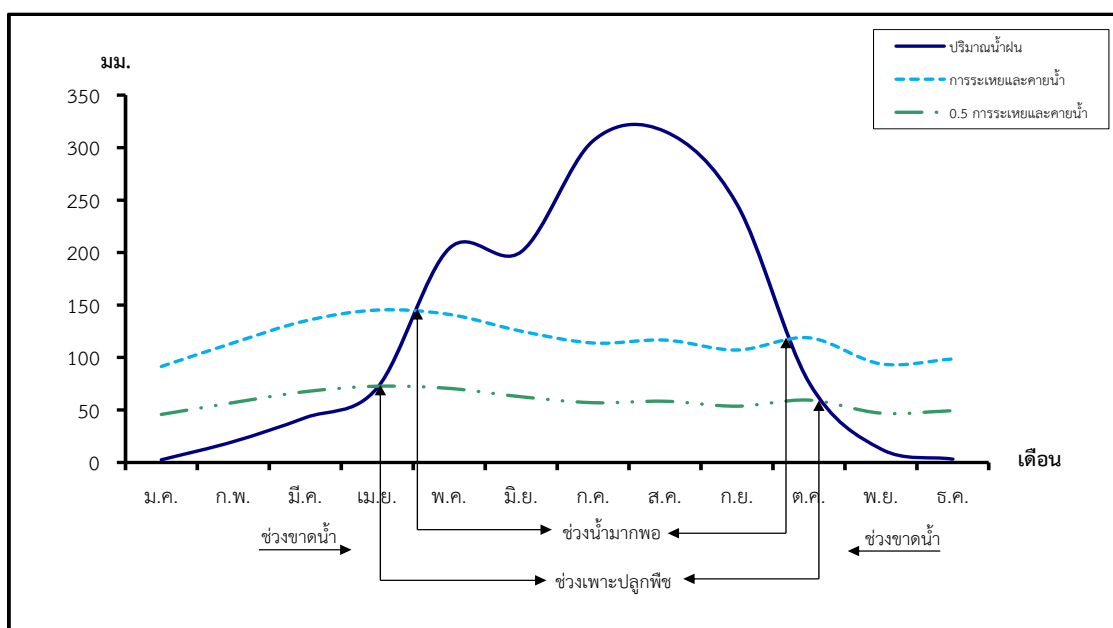
ตารางที่ 2-1 สถิติภูมิอากาศ ณ สถานีตรวจอากาศจังหวัดอุบลราชธานี¹

เดือน	อุณหภูมิ (°ซ.)			ความชื้นสัมพัทธ์ (%)	ปริมาณน้ำฝน (มม.)	จำนวนวันที่ฝนตก (วัน)	ศักยภาพการคายระเหยน้ำ ² (มม.)	ปริมาณฝนใช้การ ² (มม.)
	ต่ำสุด	สูงสุด	เฉลี่ย					
ม.ค.	17.2	30.8	23.0	67.0	2.5	1.6	91.5	2.5
ก.พ.	19.3	32.9	25.1	64.0	19.8	2.6	114.0	19.2
มี.ค.	22.8	35.3	28.1	62.0	42.6	5.0	134.9	39.7
เม.ย.	24.9	36.3	29.6	65.0	71.0	8.2	145.2	62.9
พ.ค.	25.4	35.1	29.3	74.0	203.9	15.8	141.1	137.4
มิ.ย.	25.4	33.8	28.8	78.0	200.7	15.4	125.1	136.3
ก.ค.	25.0	32.7	28.0	81.0	306.5	20.3	113.8	155.7
ส.ค.	24.8	32.3	27.7	84.0	315.4	21.3	116.6	156.5
ก.ย.	24.4	32.4	27.5	83.0	246.0	17.6	107.1	149.2
ต.ค.	22.9	32.3	26.8	76.0	76.3	8.4	118.7	67.0
พ.ย.	20.6	31.6	25.3	71.0	12.8	3.0	93.9	12.5
ธ.ค.	17.9	30.0	22.9	69.0	3.1	0.8	98.6	3.1
เฉลี่ย	22.6	33.0	26.8	72.8	-	-	-	-
รวม	-	-	-	-	1,500.6	120.0	1,400.3	942.0

หมายเหตุ : ¹ เป็นสถานีตรวจอากาศที่ใกล้พื้นที่ตำบลมากที่สุด

² จากการคำนวณโดยโปรแกรม Cropwat for Windows Version 8.0

ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา (2567)

รูปที่ 2-2 สมดุลของน้ำเพื่อการเกษตร จังหวัดอุบลราชธานี

2.5 สภาพการใช้ที่ดินปัจจุบัน

จากฐานข้อมูลของกองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (2567) พบว่าสภาพการใช้ที่ดินตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งสำรวจโดยกลุ่มวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน ประกอบด้วยประเภทการใช้ที่ดินต่างๆ ดังนี้

2.5.1 พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 1,819 ไร่ หรือร้อยละ 5.28 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ หมู่บ้านบนพื้นราบ สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ และลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร เป็นต้น

2.5.2 พื้นที่เกษตรกรรม มีเนื้อที่ 26,789 ไร่ หรือร้อยละ 77.69 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วยการใช้ประโยชน์ที่ดินด้านเกษตรกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) พื้นที่นา มีเนื้อที่ 18,721 ไร่ หรือร้อยละ 54.30 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ นาข้าว และนาร้าง

2) พืชไร่ มีเนื้อที่ 5,652 ไร่ หรือร้อยละ 16.39 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ มันสำปะหลัง อ้อย และไร่ร้าง

3) ไม้ยืนต้น มีเนื้อที่ 2,307 ไร่ หรือร้อยละ 6.68 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ยางพารา ยูคาลิปตัส และปาล์มน้ำมัน

4) ไม้ผล มีเนื้อที่ 55 ไร่ หรือร้อยละ 0.16 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ มะขาม มะพร้าว/มะม่วง และมะม่วง เป็นต้น

5) พืชไร่เลี้ยงสัตว์และโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 6 ไร่ หรือร้อยละ 0.02 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า และทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์

6) สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ 48 ไร่ หรือร้อยละ 0.14 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ สถานที่เพาะเลี้ยงปลา

2.5.3 พื้นที่ป่าไม้ มีเนื้อที่ 3,947 ไร่ หรือร้อยละ 11.45 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ป่าผลัดใบรอสภาพฟื้นฟู

2.5.4 พื้นที่แหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 635 ไร่ หรือร้อยละ 1.85 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง บ่อน้ำในไร่นา และอ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

2.5.5 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มีเนื้อที่ 1,286 ไร่ หรือร้อยละ 3.73 ของพื้นที่ตำบล ได้แก่ ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ ทุ่งหญ้าธรรมชาติ และเหมืองเก่า บ่อขุดเก่า เป็นต้น

ตารางที่ 2-2 สภาพการใช้ที่ดิน ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

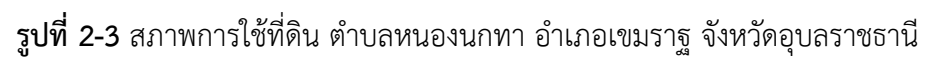
หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
U	พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,819	5.28
U201	หมู่บ้านบนพื้นราบ	1,362	3.95
U301	สถานที่ราชการและสถาบันต่าง ๆ	424	1.23
U502	โรงงานอุตสาหกรรม	8	0.02
U503	ลานตากและแหล่งรับซื้อทางการเกษตร	16	0.05
U601	สถานที่พักผ่อนหย่อนใจ	9	0.03
A	พื้นที่เกษตรกรรม	26,789	77.69
A100	นาร้าง	28	0.08
A101	นาข้าว	18,693	54.22
A200	ไร่ร้าง	38	0.11
A203	อ้อย	506	1.47
A204	มันสำปะหลัง	5,108	14.81
A302	ยางพารา	1,998	5.79
A303	ปาล์มน้ำมัน	73	0.21
A304	ยูคาลิปตัส	221	0.64
A305	สั๊ก	12	0.03
A323	ตะกั่ว	3	0.01
A405/A407	มะพร้าว/มะม่วง	14	0.04
A407	มะม่วง	9	0.03
A408	มะม่วงหิมพานต์	7	0.02
A412	มะขาม	25	0.07
A701	ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	3	0.01
A702	โรงเรือนเลี้ยงโค กระบือ และม้า	3	0.01
A902	สถานที่เพาะเลี้ยงปลา	48	0.14
F	พื้นที่ป่าไม้	3,947	11.45
F200	ป่าผลัดใบรกร้างพื้นที่	3,947	11.45

ตารางที่ 2-2 (ต่อ)

หน่วยแผนที่	ประเภทการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
		ไร่	ร้อยละ
M	พื้นที่เบ็ดเตล็ด	1,286	3.73
M101	ทุ่งหญ้าธรรมชาติ	165	0.48
M102	ทุ่งหญ้าสลับไม้พุ่ม/ไม้ละเมาะ	1,099	3.19
M300	เหมืองเก่า บ่อขุดเก่า	17	0.05
M405	พื้นที่ถม	5	0.01
W	พื้นที่แหล่งน้ำ	635	1.85
W101	แม่น้ำ ลำห้วย ลำคลอง	337	0.98
W102	หนอง บึง ทะเลสาบ	10	0.03
W201	อ่างเก็บน้ำ	33	0.10
W202	บ่อน้ำในไร่นา	255	0.74
ผลรวมทั้งหมด		34,476	100.00

หมายเหตุ : เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

2.6 สภาพเศรษฐกิจและสังคม

2.6.1 ประชากร

จากหลักฐานทะเบียนราษฎร์ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ปี 2566 พบว่า ประชากรที่อาศัยในพื้นที่ตำบลหนองนกทา มีประชากรรวม 6,295 คน แยกเป็นชาย 3,150 คน เป็นหญิง 3,145 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 114 คนต่อตารางกิโลเมตร มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,040 ครัวเรือน เป็นครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,396 ครัวเรือน หรือร้อยละ 68.43 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด และเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ ครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 644 ครัวเรือน หรือร้อยละ 31.57 ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-3 และตารางที่ 2-4

ตารางที่ 2-3 จำนวนประชากรและครัวเรือน ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	จำนวน (ครัวเรือน)	จำนวนประชากร (คน)		
		ชาย	หญิง	รวม
ตำบลหนองนกทา	2,040	3,150	3,145	6,295
หมู่ที่ 0 หนองนกทา	1	16	4	20
หมู่ที่ 1 หนองนกทา	207	312	283	595
หมู่ที่ 2 นาสะแบง	139	223	213	436
หมู่ที่ 3 นาเยุง	249	392	362	754
หมู่ที่ 4 ป่าดัว	122	210	222	432
หมู่ที่ 5 โนนสูง	252	330	360	690
หมู่ที่ 6 หนองแฝก	112	167	211	378
หมู่ที่ 7 โนนศิลา	117	196	185	381
หมู่ที่ 8 คำหมากไหล	178	335	322	657
หมู่ที่ 9 หลักเขต	173	219	240	459
หมู่ที่ 10 คิมพอก	107	145	127	272
หมู่ที่ 11 คำสง่า	161	268	254	522
หมู่ที่ 12 เกาชมภู	118	195	195	390
หมู่ที่ 13 โนนอนามัย	104	142	167	309

ที่มา: กรมการปกครอง (2567)

ตารางที่ 2-4 จำนวนและสัดส่วนครัวเรือนเกษตร ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ปี 2566

รายการ	จำนวน (ครัวเรือน)	ร้อยละ
จำนวนครัวเรือนทั้งหมด¹⁾	2,040	100.00
- จำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร ²⁾	1,396	68.43
- จำนวนครัวเรือนที่ประกอบอาชีพอื่น ๆ และจำนวนครัวเรือนเกษตรที่ไม่ได้มาขึ้นทะเบียนฯ	644	31.57

ที่มา: 1) กรมการปกครอง (2567)

2) กรมส่งเสริมการเกษตร (2567)

2.6.2 การถือครองที่ดิน

ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี มีเนื้อที่รวมทั้งหมด 34,476 ไร่ มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 2,040 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) จากการวิเคราะห์พบการถือครองที่ดินเฉลี่ย ครัวเรือนละ 16.90 ไร่ จากข้อมูลสภาพการใช้ที่ดินในปัจจุบันของตำบลมีเนื้อที่เกษตรกรรม 26,789 ไร่ หรือร้อยละ 77.69 ของพื้นที่ตำบล และเมื่อนำมาประเมินพบการถือครองที่ดินทางการเกษตรเฉลี่ย ครัวเรือนละ 19.19 ไร่

2.6.3 ลักษณะทางเศรษฐกิจและการประกอบอาชีพ

การประกอบอาชีพในตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ได้แก่ ทำนา โดยจำนวนครัวเรือนเกษตรที่มาขึ้นทะเบียนกรมส่งเสริมการเกษตร 1,396 ครัวเรือน (ตารางที่ 2-4) มีการใช้ที่ดินสำหรับปลูกข้าวมากเป็นอันดับหนึ่ง เกษตรกรยังมีการเลี้ยงสัตว์เพื่อจำหน่าย และบริโภคในครัวเรือน

2.6.4 ด้านรายได้-รายจ่าย

จากข้อมูลความจำเป็นพื้นฐานของกรมพัฒนาชุมชน ปี2566 พบว่า รายได้ครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 204,053.45 บาท รายได้บุคคลเฉลี่ยปีละ 67,767.47 บาท รายจ่ายครัวเรือนเฉลี่ยปีละ 99,577.59 บาท รายจ่ายบุคคลเฉลี่ยปีละ 33,070.36 บาท เมื่อพิจารณาจะเห็นว่ารายได้ครัวเรือนมากกว่ารายจ่าย ครัวเรือนปีละ 104,475.86 บาท และรายได้บุคคลมากกว่ารายจ่ายบุคคลปีละ 34,697.11 บาท ดังรายละเอียดในตารางที่ 2-5

ตารางที่ 2-5 รายได้-รายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือน ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ปี 2566

ตำบล/หมู่บ้าน	แหล่งรายได้ของครัวเรือน (บาท/ปี)				รายได้เฉลี่ย (บาท/ปี)		รายจ่ายเฉลี่ย (บาท/ปี)	
	อาชีพหลัก	อาชีพรอง	รายได้อื่น	ทำ-หาเอง	ครัวเรือน	บุคคล	ครัวเรือน	บุคคล
ตำบลหนองนกทา	156,147.91	23,256.10	8,626.51	16,022.92	204,053.45	67,767.47	99,577.59	33,070.36
หมู่ที่ 1 หนองนกทา	91,566.67	13,296.67	9,925.00	11,355.83	126,144.17	44,652.80	38,478.33	13,620.65
หมู่ที่ 2 นาสะแบง	100,885.00	16,559.50	12,733.75	15,194.88	145,373.13	45,786.81	39,264.44	12,366.75
หมู่ที่ 3 นาเยุง	98,758.90	22,246.58	4,095.89	13,547.95	138,649.32	57,507.95	43,706.85	18,128.41
หมู่ที่ 4 ป่าดั่ว	118,051.95	25,259.74	3,987.01	18,525.97	165,824.68	46,430.91	48,602.60	13,608.73
หมู่ที่ 5 โนนสูง	129,030.82	22,482.88	5,780.82	20,645.21	177,939.73	66,956.70	57,006.16	21,450.77
หมู่ที่ 6 หนองแฝก	283,408.45	19,197.18	9,695.77	11,287.32	323,588.73	109,403.81	220,232.39	74,459.52
หมู่ที่ 7 โนนศิลา	118,467.39	18,913.04	5,739.13	20,097.83	163,217.39	52,138.89	51,836.96	16,559.03
หมู่ที่ 8 คำหมากไหล	111,354.55	45,748.86	21,556.82	19,140.15	197,800.38	55,083.65	73,617.88	20,501.18
หมู่ที่ 9 หลักเขต	312,697.67	26,897.67	7,898.84	12,947.67	360,441.86	113,131.39	284,988.37	89,448.91
หมู่ที่ 10 คิมพอก	111,790.32	18,500.00	3,629.03	15,451.61	149,370.97	57,881.25	48,790.32	18,906.25
หมู่ที่ 11 คำสง่า	299,329.90	22,077.32	9,701.03	12,613.40	343,721.65	116,170.73	297,567.01	100,571.43
หมู่ที่ 12 เกาะขมิญ	135,853.66	19,560.98	3,536.59	17,158.54	176,109.76	58,229.84	50,335.37	16,643.15
หมู่ที่ 13 โนนอนามัย	168,127.27	21,090.91	4,763.64	16,509.09	210,490.91	72,811.32	57,118.18	19,757.86

ที่มา: กรมการพัฒนาชุมชน (2567)

บทที่ 3

สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ

การศึกษาสถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ได้แก่ ทรัพยากรป่าไม้ ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรดิน ซึ่งเป็นทรัพยากรกายภาพที่สำคัญต่อการทำการเกษตร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติแต่ละชนิดปัจจุบันมีสถานะอย่างไร เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการใช้ที่ดินซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม รวมถึงมาตรการต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาพื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 ทรัพยากรป่าไม้

3.1.1 ป่าไม้ตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี

1) ป่าอนุรักษ์ ไม่พบพื้นที่ป่าอนุรักษ์ (เขตอุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตวนอุทยาน เขตห้ามล่าสัตว์ป่า) ในพื้นที่

2) ป่าสงวนแห่งชาติ ได้มีการจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรและที่ดินป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรี วันที่ 10 มีนาคม 2535 และ 17 มีนาคม 2535 แบ่งออกเป็น 3 เขต ประกอบด้วย เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) และเขตพื้นที่ป่าที่เหมาะสมต่อการเกษตร (Zone A) จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบพื้นที่ป่าจำแนกเขตการใช้ประโยชน์ทรัพยากรที่ดินและป่าไม้ในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ ได้แก่

(1) เขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์ (Zone C) เนื้อที่ 4,286 ไร่

(2) เขตพื้นที่ป่าเพื่อเศรษฐกิจ (Zone E) เนื้อที่ 9,684 ไร่

3.1.2 ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบชั้นคุณภาพลุ่มน้ำในพื้นที่ ได้แก่

1) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 3 เนื้อที่ 1,677 ไร่

2) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 4 เนื้อที่ 8,496 ไร่

3) พื้นที่ลุ่มน้ำชั้นที่ 5 เนื้อที่ 24,303 ไร่

ทั้งนี้ เนื้อที่ดังกล่าวข้างต้นคำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ เป็นเนื้อที่เบื้องต้นเท่านั้น ไม่สามารถใช้อ้างอิงได้ทางกฎหมาย

3.2 ทรัพยากรน้ำ

3.2.1 ปริมาณน้ำฝน พบว่า ในพื้นที่ตำบลหนองนกทา มีปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566) มีปริมาณน้ำฝนรวม 1,500.6 มิลลิเมตรต่อปี

3.2.2 น้ำผิวดิน หมายถึง แม่น้ำลำคลอง หนอง บึง ทะเลสาบ อ่างเก็บน้ำ และแหล่งน้ำสาธารณะอื่นๆ ที่อยู่ภายในผืนแผ่นดิน ในพื้นที่ตำบลหนองนกทา มีแหล่งน้ำผิวดินธรรมชาติ ได้แก่ ห้วยกอย ห้วยนาขึง ห้วยนาสนาม ห้วยบังโกล ห้วยโป่ง ห้วยยางขึง ห้วยยางหลวง ห้วยหว่า ห้วยหินอาจ และห้วยฮู

3.2.3 น้ำบาดาล จากฐานข้อมูลของกรมทรัพยากรน้ำบาดาล (2566) พบว่า ตำบลหนองนกทา มีจำนวนบ่อบาดาลราชการจำนวน 21 บ่อ และจำนวนบ่อบาดาลเอกชนจำนวน 1 บ่อ

3.3 ทรัพยากรดิน

ทรัพยากรดินในพื้นที่ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี พบหน่วยแผนที่ดิน ทั้งหมด 8 หน่วยแผนที่ดิน และหน่วยพื้นที่เบ็ดเตล็ด 1 หน่วยแผนที่ ดังนี้

3.3.1 ดินในพื้นที่ลุ่ม มี 1 หน่วยแผนที่ดิน คือ หน่วยแผนที่ดิน Bt-sLA ชุดดินบุณฑริก มีเนื้อดินบน เป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 5,667 ไร่ หรือร้อยละ 16.44 ของพื้นที่ตำบล

3.3.2 ดินในพื้นที่ดอน มี 7 หน่วยแผนที่ดิน ได้แก่

1) หน่วยแผนที่ดิน AC-mw,col-sLA ดินตะกอนน้ำพาเชิงซ้อนที่มีการระบายน้ำดีปานกลาง และเป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 911 ไร่ หรือร้อยละ 2.64 ของพื้นที่ตำบล

2) หน่วยแผนที่ดิน Kg-lsB ชุดดินค้ำบง มีเนื้อดินบนเป็นดินทรายปนดินร่วน ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 829 ไร่ หรือร้อยละ 2.40 ของพื้นที่ตำบล

3) หน่วยแผนที่ดิน Kmr-slB ชุดดินเขมราฐ มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 1,171 ไร่ หรือร้อยละ 3.40 ของพื้นที่ตำบล

4) หน่วยแผนที่ดิน Kmr-col-sLA/csub ดินเขมราฐที่เป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดิน ร่วนปนทราย ความลาดชัน 0-2 เปอร์เซ็นต์ และดินล่างพบชั้นดินเหนียว มีเนื้อที่ 124 ไร่ หรือร้อยละ 0.36 ของพื้นที่ตำบล

5) หน่วยแผนที่ดิน Kmr-col-slB/csub ดินเขมราฐที่เป็นดินร่วนหยาบ มีเนื้อดินบนเป็นดิน ร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ และดินล่างพบชั้นดินเหนียว มีเนื้อที่ 7,821 ไร่ หรือร้อยละ 22.69 ของพื้นที่ตำบล

6) หน่วยแผนที่ดิน Pu-slB ชุดดินภูพาน มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปนทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 6,488 ไร่ หรือร้อยละ 18.82 ของพื้นที่ตำบล

7) หน่วยแผนที่ดิน Pu-fl-slB ดินภูพานที่เป็นดินร่วนละเอียด มีเนื้อดินบนเป็นดินร่วนปน ทราย ความลาดชัน 2-5 เปอร์เซ็นต์ มีเนื้อที่ 9,998 ไร่ หรือร้อยละ 29.00 ของพื้นที่ตำบล

3.3.3 พื้นที่เบ็ดเตล็ด มี 1 หน่วยแผนที่ คือ หน่วยแผนที่ดิน SC พื้นที่ลาดชันเชิงซ้อน มีเนื้อที่ 1,467 ไร่ หรือร้อยละ 4.25 ของพื้นที่ตำบล

ปัญหาทรัพยากรดินทางการเกษตรตามสภาพธรรมชาติในพื้นที่ พบปัญหาดินทรายจัด มีเนื้อที่ 829 ไร่ หรือร้อยละ 2.40 ของพื้นที่ตำบล คือ ชุดดินค้ำบง (Kg)

รายละเอียดของสมบัติดิน ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ดังแสดงในตารางที่ 3-1 และแผนที่แสดงในลักษณะของชุดดิน (รูปที่ 3-1)

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

ตารางที่ 3-1 สมบัติดิน ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

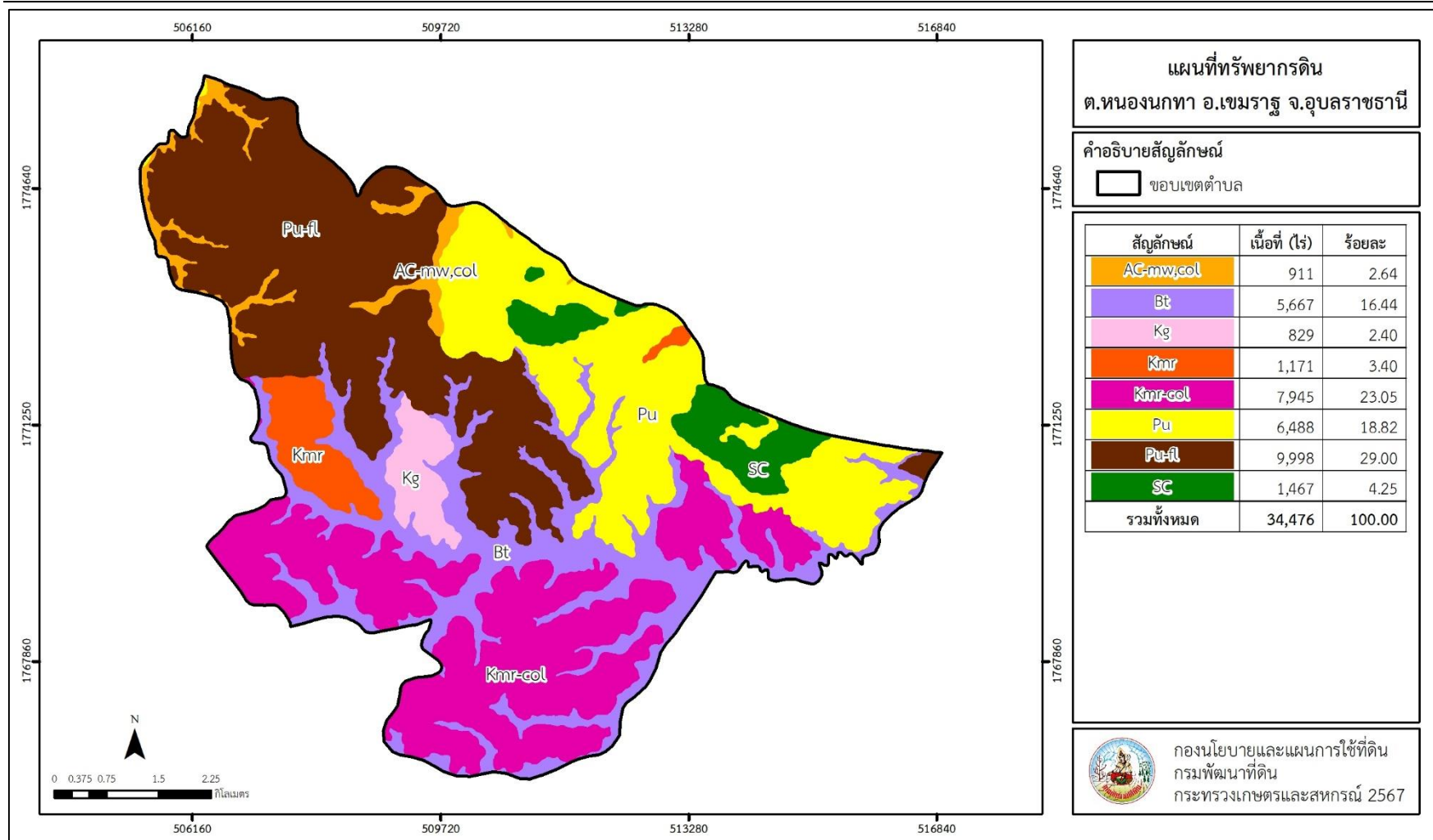
หน่วยแผนที่ดิน	ความลาดชัน (%)	ความลึก (ซม.)	การระบายน้ำ	ความอุดม	ความจุแลกเปลี่ยน	ความอิ่มตัวเบส (%)	ปฏิกิริยาดิน		ค่าการนำไฟฟ้า (dS/m)	ความลึกของชั้นจาโรไซด์ (ซม.)	เนื้อที่	
				สมบูรณ์ของดิน	แคตไอออน (cmol/kg)		ดินบน	ดินล่าง			ไร่	ร้อยละ
AC-mw,col-sIA	0-2	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	10-20	35-75	5.0-6.5	5.5-7.0	<2	-	911	2.64
Bt-sIA	0-2	>150	ค่อนข้างเลว	ต่ำ	<10	<35	4.5-6.0	4.5-5.5	<2	-	5,667	16.44
Kg-lsB	2-5	>150	มากเกินไปถึงดี	ต่ำ	<10	35-75	6.0-6.5	6.5-7.0	<2	-	829	2.40
Kmr-slB	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	4.5-6.0	4.5-5.5	<2	-	1,171	3.40
Kmr-col-sIA/csub	0-2	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	4.5-6.0	4.5-5.5	<2	-	124	0.36
Kmr-col-slB/csub	2-5	>150	ดีปานกลาง	ต่ำ	<10	<35	4.5-6.0	4.5-5.5	<2	-	7,821	22.69
Pu-slB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-5.5	4.5-5.0	<2	-	6,488	18.82
Pu-fl-slB	2-5	>150	ดี	ต่ำ	<10	<35	5.0-6.5	4.5-5.0	<2	-	9,998	29.00
SC	>35	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,467	4.25
รวมทั้งหมด											34,476	100.00

หมายเหตุ: เนื้อที่คำนวณด้วยโปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

ที่มา: กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน (2566)

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

รูปที่ 3-1 ทรัพยากรดิน ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

บทที่ 4

กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (Participatory Rural Appraisal : PRA)

4.1 การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA)

การวิเคราะห์ผลจากการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2567 มีสาระสำคัญสรุปได้ดังนี้

4.1.1 ปัญหาหลักของตำบลหนองนกทา คือ

- 1) ดินเสื่อมสภาพ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ขาดการปรับปรุงบำรุงดิน และขาดธาตุอาหารในดิน
- 2) ขาดความรู้เรื่องการปรับปรุงบำรุงดิน
- 3) หน้าที่ดินเป็นดินตื้นหน้าดินเป็นดินชั้นภูเขาและเป็นดินลูกรัง
- 4) หน้าที่ดินเป็นดินทราย เกิดการชะล้างพังทลายของดินได้ง่าย
- 5) ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร น้ำสำหรับปลูกพืชทางการเกษตร แหล่งน้ำสาธารณะตื้นเขิน ขาดระบบท่อส่งน้ำ
- 6) ขาดแคลนแหล่งกักเก็บน้ำ
- 7) การขุดเจาะน้ำบาดาล หาดาน้ำไม่เจอ และน้ำมีรสชาติเปรี้ยว
- 8) ขาดแคลนแหล่งน้ำอุปโภค-บริโภค ในครัวเรือน
- 9) ฝนทิ้งช่วงเป็นเวลานาน ทำให้เกิดภัยแล้ง
- 10) โรคในนาข้าว ใบเหลือง รากเน่า โรคใบไหม้ เพลี้ยกระโดด หนอนในนาข้าว โรครากเน่าโคนเน่าในมันสำปะหลัง
- 11) ขาดแคลนแรงงาน
- 12) ราคาผลผลิตตกต่ำ ตลาดรับซื้อสินค้าทางการเกษตรราคาถูก เช่น ราคาข้าว ราคา มันสำปะหลัง ขาดตลาดส่งออกในด้านการเกษตรเกษตร เนื่องจากพื้นที่อยู่ห่างไกล
- 13) ขาดแคลนที่ดินทำกิน ที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์ เป็นพื้นที่ว่างเปล่า และเช่าที่ดินทำกิน
- 14) ปัญหานี้สิน
- 15) ปัญหาเรื่องไฟฟ้าทางการเกษตร

4.1.2 ความต้องการของชุมชน เกษตรกร และตำบลหนองนกทา มีความต้องการ 12 ประการ คือ

- 1) สนับสนุนวัสดุปุ๋ยหมักและความต้องการปุ๋ยอินทรีย์ เพื่อลดต้นทุน
- 2) ลดราคาสินค้าทางการเกษตร

- 3) ระบบโซล่าเซลล์ระบบน้ำทางการเกษตร
 - 4) จัดหาแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน
 - 5) โครงการขุดลอกห้วยธรรมชาติ และระบบท่อส่งน้ำจากแหล่งน้ำสาธารณะ
 - 6) โครงการขุดเจาะน้ำบาดาลทำการเกษตรทุกครัวเรือน
 - 7) ระบบไฟฟ้าทางการเกษตร
 - 8) สนับสนุนและองค์ความรู้เรื่องการปรับปรุงบำรุงดิน ดินที่เสื่อมคุณภาพ ดินเค็ม สารปรับปรุงบำรุงดิน การจัดการดินในตำบล เมล็ดปุ๋ยพืชสด ไกลบตอซังข้าวพรี
 - 9) ประกันราคาพืชผลทางการเกษตร
 - 10) ส่งเสริมการสร้างกลุ่มอาชีพในชุมชน เพื่อเพิ่มเงินทุนในการทำการเกษตร
 - 11) อนุรักษ์ดินและน้ำการปรับปรุงแปลงนาตามพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมทางการเกษตร (Agri-Map)
 - 12) โครงการบริหารจัดการน้ำทั้งบนดินและใต้ดิน ในพื้นที่เสี่ยงภัยแล้งเพิ่มศักยภาพการผลิตของเกษตรกร
- ผลจากการจัดทำการมีส่วนร่วมของชุมชน (PRA) ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกับปัญหาด้าน กายภาพ โดยระบบ DPSIR มีรายละเอียดดังนี้

1) แรงขับเคลื่อน (Driver) มี 7 ประการ คือ

- 1.1) ปัญหาดินเสื่อมสภาพ ขาดการปรับปรุงบำรุงดิน
- 1.2) การใช้ที่ดินไม่ถูกต้องตามความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่
- 1.3) ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร
- 1.4) ขาดแคลนแหล่งกักเก็บน้ำ
- 1.5) ขาดแคลนแหล่งน้ำอุปโภค-บริโภค ในครัวเรือน
- 1.6) ขาดแคลนแรงงาน
- 1.7) ขาดแคลนที่ดินทำกิน ที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์

2) แรงกดดัน (Pressure) ที่เกิดจากปัจจัยขับเคลื่อน มี 5 ประการ คือ

- 2.1) แก้ปัญหาเรื่องดินเสื่อมโทรม ดินเค็ม ดินทรายและดินขาดธาตุอาหาร หน้าดินเป็นดิน ทราย เกิดการชะล้างพังทลายของดินง่าย
- 2.2) แก้ปัญหาขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร
- 2.3) แก้ไขปัญหาการหาพันธุ์พืช ท่อนพันธุ์ในการเพาะปลูกพืช
- 2.4) แก้ปัญหาเรื่องขาดแคลนแรงงานในชุมชน
- 2.5) แก้ไขปัญหาขาดแคลนที่ดินทำกิน ที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิ์

3) สภาวะ (State) ที่เกิดแรงกดดัน มี 5 ประการ คือ

3.1) ขาดการปรับปรุงบำรุงดิน ขาดการปรับสภาพของที่ดิน ไม่สามารถทำการเกษตรได้เป็นอย่างดี ความเสื่อมโทรมของดินทางกายภาพ/เคมี/ชีวภาพ

3.2) ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

3.3) ขาดแคลนพันธุ์พืช

3.4) ขาดความรู้เรื่องการทำการปุ๋ยแบบอินทรีย์ และโครงการปุ๋ยในชุมชน

3.5) ขาดแคลนแรงงานในชุมชน

4) ผลกระทบ (Impact) ที่ปรากฏในพื้นที่ มี 5 ประการ คือ

4.1) ขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

4.2) ผลผลิตตกต่ำ/ต้นทุนการผลิตสูง

4.3) รายได้ในชุมชนไม่เพียงพอ

4.4) เกษตรกรมีหนี้สิน รายได้น้อย

4.5) มีปัญหาต่อคุณภาพชีวิต สุขภาพไม่ดี

5) การตอบสนอง (Response) ของรัฐในอดีต ปัจจุบัน และในอนาคต มีดังนี้

อดีต-ปัจจุบัน

พื้นที่ลาดชัน

5.1) ปลูกหญ้าแฝก ป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน รักษาความชื้นและกักเก็บน้ำ

5.2) คันดิน

5.3) บ่อตกตะกอน

5.4) ฝายชะลอน้ำ

พื้นที่ราบ

5.5) จัดรูปแปลงนา

5.6) ปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยพืชสด

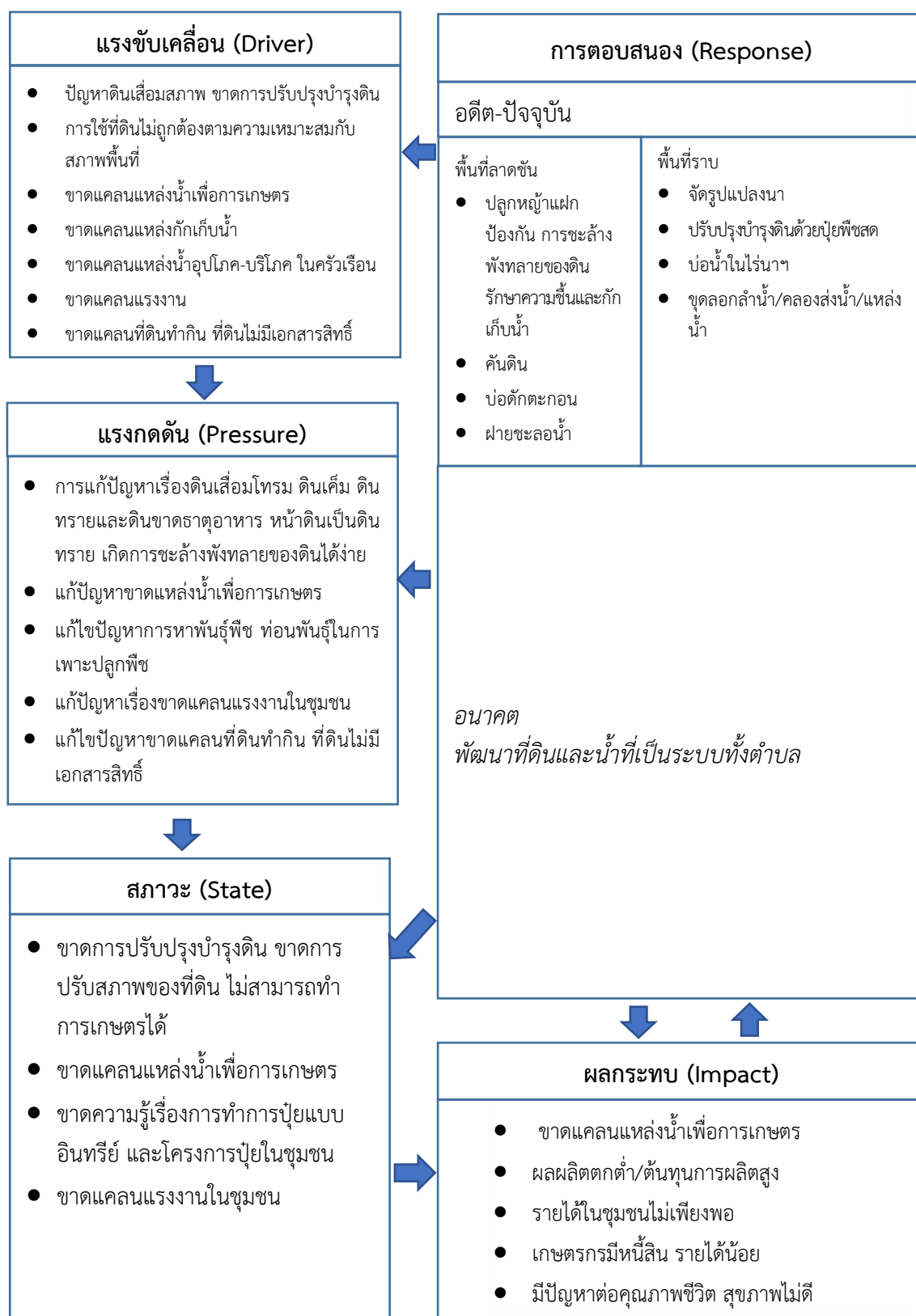
5.7) บ่อน้ำไร่นา

5.8) ขุดลอกลำน้ำ/คลองส่งน้ำ/แหล่งน้ำ

อนาคต

12) โครงการพัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบทั้งตำบล

รายละเอียดในรูปที่ 4-1

รูปที่ 4-1 การวิเคราะห์สถานการณ์โดยระบบ DPSIR ของตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

4.2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน

ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี มีการเพาะปลูกพืช ดังนี้

4.2.1 พื้นที่ลุ่ม

1) ข้าวนาปี เกษตรกรจะปลูกข้าวนาปีในช่วงฤดูฝน โดยปลูกระหว่างเดือนพฤษภาคมถึงตุลาคมและจะเก็บเกี่ยวช่วงเดือนพฤศจิกายนถึงธันวาคม พันธุ์ข้าวที่ปลูก ได้แก่ ข้าวหอมมะลิ 105 และ กข15

4.2.2 พื้นที่ดอน

1) มันสำปะหลัง เกษตรกรจะปลูกมันสำปะหลังช่วงต้นฤดูฝนระหว่างเดือนเมษายนถึงพฤษภาคม ซึ่งจะมีอายุจากวันปลูกถึงเก็บเกี่ยวประมาณ 10-14 เดือน เกษตรกรสามารถปลูกได้ตลอดปี

2) พืชไร่ ที่นิยมปลูก ได้แก่ อ้อย เกษตรกรสามารถปลูกได้ตลอดปี

2) ไม้ยืนต้น ที่นิยมปลูก ได้แก่ ยางพารา ยูคาลิปตัส ปาล์มน้ำมัน เกษตรกรสามารถปลูกได้ตลอดปี

3) ไม้ผล ที่นิยมปลูก ได้แก่ มะม่วง มะขาม มะม่วง เกษตรกรสามารถปลูกได้ตลอดปี

(รูปที่ 4-2)

ชนิด	เดือน	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ย.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
บริเวณพื้นที่ราบ													
1.ข้าว													
บริเวณพื้นที่													
1.มันสำปะหลัง													
2.พืชไร่													
3.ไม้ยืนต้น													
4.ไม้ผล													

รูปที่ 4-2 ระบบการปลูกพืชในปัจจุบัน ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

บทที่ 5

การประเมินคุณภาพที่ดิน

5.1 หลักการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ

การประเมินคุณภาพที่ดินหรือการประเมินความเหมาะสมของที่ดิน สอดคล้องตามหลักการของ FAO Framework ค.ศ. 1983 ซึ่งการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพ เป็นการประเมินศักยภาพของที่ดินว่าที่ดินนั้นๆเหมาะสมมากหรือน้อยเพียงใดสำหรับการใช้ที่ดินประเภทต่างๆ หรือการปลูกพืชต่างๆ โดยพิจารณาจาก สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเจริญเติบโตของพืช สมบัติดินที่ได้จำแนกไว้ในแต่ละตำบล ร่วมกับการจัดการพื้นที่ เช่น ระบบชลประทาน พื้นที่กร่อง การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ เป็นต้น และนอกจากนี้พิจารณาความต้องการปัจจัยต่อการปลูกพืชแต่ละชนิด สอดคล้องตามหลักการของ FAO ได้แก่ ความต้องการด้านพืช ความต้องการด้านการจัดการ ความต้องการด้านการอนุรักษ์ (บัณฑิตและคำณ, 2542) รายละเอียดดังตารางที่ 5-1

ระดับความเหมาะสมของที่ดินได้จากการสังเคราะห์ข้อมูลดิน การจัดการที่ดิน หรือดินที่มีลักษณะเฉพาะที่เกิดขึ้นตามสภาพภูมิประเทศ (ซึ่งจะเรียกรวมว่าหน่วยที่ดิน) ลักษณะภูมิอากาศ พิจารณาร่วมกับระดับความต้องการปัจจัยต่อการเจริญเติบโตของพืชแต่ละชนิด หลังจากนั้นดำเนินการประเมินคุณภาพที่ดิน ซึ่งสามารถจำแนกระดับความเหมาะสมของที่ดินได้เป็น 4 ชั้น ได้แก่ เหมาะสมสูง (S1) เหมาะสมปานกลาง (S2) เหมาะสมเล็กน้อย (S3) และไม่เหมาะสม (N) โดยที่

S1: ไม่มีข้อจำกัดด้านที่ดินตามปัจจัยที่ใช้พิจารณา

S2: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ง่ายหรือข้อจำกัดอาจไม่ส่งผลกระทบต่อการเจริญเติบโตของพืชอย่างชัดเจน

S3: มีข้อจำกัดด้านที่ดินที่แก้ไขได้ยาก ควรปรับเปลี่ยนการผลิตเป็นพืชชนิดอื่นหรือกิจกรรมอื่น (ส่วนใหญ่เป็นลักษณะทางกายภาพ)

N: มีข้อจำกัดที่พัฒนาหรือปรับปรุงที่ดินได้ยากมาก หากจะดำเนินการพัฒนาหรือปรับปรุงต้องใช้ต้นทุนสูงหรือเครื่องจักรขนาดใหญ่ แนะนำให้ปรับเปลี่ยนการผลิต

ตารางที่ 5-1 ตัวอย่างการประเมินคุณภาพที่ดินด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดิน

คุณภาพที่ดิน (Land Quality)	คุณลักษณะที่ดินตัวแทน (Land Characteristics)	ระดับความ เหมาะสม (Land Suitability Rating)
1. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		
1.1 การหยั่งลึกของรากพืช (r)	ความลึกของดิน	S1
1.2 ความชุ่มชื้นที่เป็นประโยชน์ต่อพืช (m)	ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยในรอบปี	S2m
1.3 ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจน ต่อรากพืช (o)	สภาพการระบายน้ำของดิน	S2o
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านพืช (Crop Requirements)		S2om
2. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		
2.1 สภาพการเขตกรรม (k)	ชั้นความยากง่ายในการ เขตกรรม (ดินบน)	S1
2.2 ศักยภาพการใช้เครื่องจักรกล (w)	ความลาดชันของพื้นที่	S3w
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการจัดการ (Management Requirements)		S3w
3. ความเหมาะสมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		
3.1 ความเสียหายจากการกัดกร่อน (e)	ความลาดชันของพื้นที่	S3e
ความเหมาะสมรวมด้านความต้องการด้านการอนุรักษ์ (Conservation Requirements)		S3e
ความเหมาะสมด้านกายภาพของประเภทการใช้ประโยชน์ที่ดินใน แต่ละหน่วยที่ดินโดยรวม		S3ew

5.2 พืชเศรษฐกิจที่สำคัญของตำบล

พืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือกของตำบล ได้แก่ ข้าว มันสำปะหลัง ยางพารา ข้าวโพด พืชผัก

5.3 ระดับความเหมาะสมของที่ดิน

การประเมินคุณภาพที่ดินของพืชเศรษฐกิจหลักและพืชทางเลือก ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี ได้ผลการประเมินคุณภาพที่ดิน ดังตารางที่ 5-2

ตารางที่ 5-2 ชั้นความเหมาะสมทางกายภาพของดิน ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

หน่วยที่ดิน	ข้าว	มันสำปะหลัง	ยางพารา	ข้าวโพด	พืชผัก
AC-mw,col-sIA	S2os	S2os	S2os	S2os	S2s
Bt-sIA	S2ns	N	S3o	S3o	N
Kg-lsB	S3o	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Kmr-col-sIA/csub	S3o	S2ons	S2ons	S2ons	S2ns
Kmr-col-sIB/csub	S3o	S2ons	S2ons	S2ons	S2ns
Kmr-sIB	S3o	S2ons	S2ons	S2ons	S2ns
Pu-fl-sIB	S3o	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns
Pu-sIB	S3o	S2ns	S2ns	S2ns	S2ns

หมายเหตุ: * หมายถึง หน่วยแผนที่ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่างจากหน่วยแผนที่ดินเดียวกัน

ความหมายของสัญลักษณ์แสดงข้อจำกัดชั้นความเหมาะสม

- e = ความเสียหายจากการกัดกร่อน
- w = ศักยภาพการใช้เครื่องจักร
- o = ความเป็นประโยชน์ของออกซิเจนต่อรากพืช
- n = ความจุในการดูดซับธาตุอาหาร
- s = ความเป็นประโยชน์ของธาตุอาหาร

บทที่ 6

แผนการใช้ที่ดิน

6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อจัดทำแผนการใช้ที่ดินระดับตำบล

ตามที่กรมพัฒนาที่ดินได้จัดทำแผนปฏิบัติการราชการกรมพัฒนาที่ดินระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566-2570) เพื่อให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดไว้ คือ “เป็นองค์การอัจฉริยะทางดิน เพื่อขับเคลื่อนการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม 15 ล้านไร่ ภายในปี 2570” ซึ่งในส่วนของประเด็นการพัฒนาที่ 2 บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินด้วยชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง (High Value Dataset) ซึ่งมีเป้าหมาย คือ การนำชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ไปใช้ในการบริหารจัดการทางการเกษตร ในส่วนของตัวชี้วัด บริหารจัดการทรัพยากรดินและที่ดินบนพื้นฐานของชุดข้อมูลที่มีมูลค่าสูง ร้อยละ 100 กลยุทธ์ที่ 2 ยุทธศาสตร์แผนการใช้ที่ดินไปสู่การปฏิบัติ ได้กำหนดให้ ร้อยละของแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลที่จัดทำแล้วเสร็จทั่วประเทศ ภายในปี 2570 (ไม่น้อยกว่า ร้อยละ 80) เป็นตัวชี้วัดหนึ่งของกลยุทธ์ดังกล่าว

การวางแผนการใช้ที่ดินระดับตำบลเป็นการวางกรอบและนโยบายการการพัฒนาพื้นที่ให้เกิดการใช้ที่ดินอย่างสมดุลและยั่งยืน เป็นการกำหนดแนวทางใช้ที่ดินให้ตรงกับศักยภาพโดยเฉพาะทางด้านการเกษตร และนำไปสู่การกำหนดแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่มีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ทั้งนี้การใช้ขอบเขตการปกครองในระดับตำบลจะนำไปสู่การพัฒนาเชิงพื้นที่ที่มีเป้าหมายและทิศทางสอดคล้องตามบริบทของแต่ละตำบล และมีผู้รับผิดชอบโดยตรง คือ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแผนการใช้ที่ดินในระดับที่ใหญ่กว่านี้อาจไม่สามารถนำมาใช้ปฏิบัติงานในระดับพื้นที่ได้อย่างเป็นรูปธรรมเนื่องจากเป็นแผนงานสำหรับนำไปใช้ปฏิบัติงานเชิงนโยบายและยุทธศาสตร์ในภาพรวม

ทั้งนี้แผนการใช้ที่ดินเป็นผลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม โดยได้นำฐานข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมข้อมูลหัตถภูมิ และข้อมูลปฐภูมิจากการสำรวจภาคสนาม การศึกษาด้านกายภาพ ได้จาก การวิเคราะห์สถานภาพของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิ ทรัพยากรดิน ทรัพยากรน้ำ และทรัพยากรป่าไม้ร่วมกับการพิจารณาลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน ข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ในเขตป่าไม้ตามกฎหมาย เช่น เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขตอุทยานแห่งชาติ เขตป่าสงวนแห่งชาติ และนโยบายของรัฐที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ที่มีมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับการใช้ที่ดิน มติคณะรัฐมนตรีเรื่องการจำแนกการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่ป่าไม้ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เป็นต้น ประกอบกับการพิจารณาจากทิศทางตามกรอบนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดเขตการใช้ที่ดินภายในพื้นที่ตำบล เช่น ยุทธศาสตร์ของจังหวัด ร่วมกับความต้องการของท้องถิ่น สามารถกำหนดแนวทางการใช้ที่ดินตามศักยภาพของทรัพยากร เพื่อการรักษาคุณภาพของลักษณะทางนิเวศวิทยาและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนในพื้นที่ ซึ่งข้อมูลนี้ส่วนหนึ่ง

ได้มาจากการวิเคราะห์ชุมชนแบบมีส่วนร่วม (PRA) ทำการสังเคราะห์ข้อมูลทุกด้านเพื่อให้ได้เขตการใช้ที่ดินที่เหมาะสมกับศักยภาพของพื้นที่ต่อไป

6.2 แผนการใช้ที่ดิน

จากการวิเคราะห์ข้อมูลกายภาพ เศรษฐกิจ และสังคม พบว่าแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี สามารถกำหนดออกเป็น 6 เขตหลัก ได้แก่ เขตป่าไม้ เขตเกษตรกรรม เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เขตแหล่งน้ำ เขตพื้นที่อื่น ๆ เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม มีรายละเอียดดังนี้ (ตารางที่ 6-1 และรูปที่ 6-1)

6.2.1 เขตป่าไม้ เป็นเขตพื้นที่ที่อยู่ในเขตป่าตามกฎหมายและมติคณะรัฐมนตรี ได้แก่ พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า อุทยานแห่งชาติ เขตป่าไม้ถาวร หรืออยู่ในพื้นที่ชั้นคุณภาพลุ่มน้ำชั้นที่ 1A 1B หรือ 2 พื้นที่ในเขตนี้ส่วนใหญ่ยังคงสภาพเป็นป่าไม้ บางบริเวณได้ถูกนำไปใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสม ไม่เป็นไปตามมาตรการหรือกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์ของที่ดินหรือทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่นั้น ๆ ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตป่าไม้เสื่อมโทรม และเขตพื้นที่พุ่มธรรมชาติ มีเนื้อที่ 9,939 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 28.83 ของพื้นที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตป่าไม้เสื่อมโทรม (สัญลักษณ์ 1200) มีเนื้อที่ 1,220 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 3.54 ของพื้นที่ตำบล แต่มีสภาพการใช้ที่ดินปัจจุบันเป็นป่าไม้ที่มีลักษณะเสื่อมโทรม ซึ่งหากปล่อยไว้ตามธรรมชาติไม่มีการเข้าไปรบกวนอาจฟื้นตัวกลับมาเป็นป่าสมบูรณ์ได้ดังเดิม

2) เขตพุ่มธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 1300) มีเนื้อที่ 8,719 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 25.29 ของพื้นที่ตำบล เป็นพื้นที่ที่มีการบุกรุก

6.2.2 เขตเกษตรกรรม เป็นพื้นที่เกษตรกรรมซึ่งในที่นี้ คือ พื้นที่ที่อยู่นอกเขตที่มีการประกาศเป็นเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ซึ่งรัฐได้กำหนดเป็นพื้นที่ทำกิน มีการออกเอกสารสิทธิซึ่งรวมถึงพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมด้วย เขตนี้รวมถึงการทำกิจกรรมภาคการเกษตรอื่นที่นอกเหนือจากการปลูกพืชด้วย ประกอบด้วย 4 เขตรอง ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ เขตประมง และเขตปศุสัตว์ มีเนื้อที่ 18,075 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 52.34 ของพื้นที่ตำบล มีรายละเอียดดังนี้

1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง พื้นที่เขตนี้มีศักยภาพในการผลิตรองจากเขตเกษตรกรรมขั้นดี ซึ่งแบ่งออกเป็น 1 ประเภท ได้แก่ เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2) เป็นเขตที่ทำเกษตรโดยอาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ซึ่งส่งผลให้มีข้อจำกัดต่อการเพาะปลูกพืชด้านความชื้นที่พืชนำไปใช้ประโยชน์ในส่วนของที่ดินมีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับสูงถึงปานกลาง และนอกจากนี้พบว่าดินในพื้นที่เขตนี้มีสมบัติที่เหมาะสมต่อการเพาะปลูกพืชแยกตามชนิดพืช มีรายละเอียดดังนี้

- เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2221) มีเนื้อที่ 10,467 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 30.36 ของพื้นที่ตำบล และปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

- เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2222) มีเนื้อที่ 26 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.08 ของพื้นที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูก ได้แก่ มะขาม มะพร้าว มะม่วง

- เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2223) มีเนื้อที่ 483 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.40 ของพื้นที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูก ได้แก่ ยางพารา ยูคาลิปตัส ปาล์มน้ำมัน

- เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2224) มีเนื้อที่ 2,053 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 5.96 ของพื้นที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูก ได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง

2) เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ พื้นที่เขตนี้ถูกกำหนดให้เป็นเขตเกษตรกรรมที่ต้องมีการดำเนินการแก้ไขปัญหาคือเป็นข้อจำกัดของการใช้ที่ดินเพื่อเกษตรกรรมต่างๆ การทำการเกษตรในเขตนี้อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก มีศักยภาพในการผลิตอยู่ในระดับเหมาะสมเล็กน้อยถึงไม่เหมาะสม พบปัญหาทางกายภาพของดินที่สำคัญหลาย เช่น เป็นดินตื้นซึ่งเป็นข้อจำกัดของการหยั่งรากพืชในการยึดลำต้นและการดูดซับธาตุอาหารพืชในดิน เนื้อดินเป็นทรายจัด ซึ่งมีผลต่อความสามารถในการอุ้มน้ำ เป็นพื้นที่ที่มีความลาดชัน เป็นต้น จากข้อจำกัดการใช้ที่ดินดังกล่าวข้างต้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาปรับปรุงและมีมาตรการเพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ให้สูงขึ้น รวมถึงการป้องกันไม่ให้เกิดสภาพแวดล้อมเสื่อมโทรมจากการใช้พื้นที่ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทำนา (สัญลักษณ์ 2310) มีเนื้อที่ 4,677 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 13.57 ของพื้นที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรมีการปลูกข้าวได้ปีละ 1 ครั้ง

(2) เขตปลูกไม้ผล (สัญลักษณ์ 2320) มีเนื้อที่ 4 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของพื้นที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ผล โดยไม้ผลที่ปลูก ได้แก่ มะขาม มะพร้าว มะม่วง

(3) เขตปลูกไม้ยืนต้น (สัญลักษณ์ 2330) มีเนื้อที่ 97 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.28 ของพื้นที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกไม้ยืนต้น โดยไม้ยืนต้นที่ปลูก ได้แก่ ยางพารา ยูคาลิปตัส

(4) เขตปลูกพืชไร่ (สัญลักษณ์ 2340) มีเนื้อที่ 237 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.69 ของพื้นที่ตำบล ปัจจุบันเกษตรกรปลูกพืชไร่ โดยพืชไร่ที่ปลูก ได้แก่ อ้อย มันสำปะหลัง

3) เขตประมง (สัญลักษณ์ 2400) มีเนื้อที่ 25 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.07 ของพื้นที่ตำบล เป็นเขตที่ทำกิจกรรมด้านการประมงได้แก่ การเลี้ยงสัตว์น้ำประเภทต่าง ๆ

4) เขตปศุสัตว์ (สัญลักษณ์ 2500) มีเนื้อที่ 6 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.02 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ และเขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2510) ปัจจุบันมีการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ มีเนื้อที่ 3 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของพื้นที่ตำบล โดยชนิดของหญ้าที่พบ ได้แก่ หญ้าเนเปียร์

(2) เขตโรงเรียนเลี้ยงสัตว์ (สัญลักษณ์ 2520) ปัจจุบันมีการสร้างโรงเรียนเลี้ยงสัตว์ประเภทต่าง ๆ มีเนื้อที่ 3 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.01 ของพื้นที่ตำบล โดยประเภทของโรงเรียนที่พบได้แก่ โรงเรียนสัตว์ปีก โรงเรียนสุกร

6.2.3 เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง มีเนื้อที่ 1,817 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 5.27 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย 3 เขตรอง ได้แก่ เขตชุมชน/สถานที่ราชการ เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต และเขตการใช้พื้นที่เฉพาะ มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตชุมชน/สถานที่ราชการ (สัญลักษณ์ 3100) มีเนื้อที่ 1,784 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 5.18 ของพื้นที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินชุมชนและที่อยู่อาศัย มีทั้งประเภทชุมชนเมือง ชุมชนชนบท และที่ตั้งของสถาบันและสถานที่ราชการต่าง ๆ

(2) เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต (สัญลักษณ์ 3200) มีเนื้อที่ 23 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 0.07 ของพื้นที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินประเภทโรงงานอุตสาหกรรม แหล่งรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรประเภทต่าง ๆ

(3) เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ (สัญลักษณ์ 3300) มีเนื้อที่ 9 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.03 ของพื้นที่ตำบล ปัจจุบันมีการใช้ที่ดินที่นอกเหนือจาก 2 เขตดังกล่าวข้างต้น เช่น สถานที่พักผ่อน ท้องเที่ยว สวนสาธารณะ รีสอร์ท ระบบขนส่งมวลชน โบราณสถาน เป็นต้น

6.2.4 เขตแหล่งน้ำ มีเนื้อที่ 635 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 1.84 ของพื้นที่ตำบล ประกอบด้วย 2 เขตรอง ได้แก่ เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ และเขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น มีรายละเอียดดังนี้

(1) เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ (สัญลักษณ์ 4100) มีเนื้อที่ 350 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 1.01 ของพื้นที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นลักษณะของแหล่งน้ำตามธรรมชาติ เช่น ห้วย หนอง คลอง แม่น้ำ เป็นต้น

(2) เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น (สัญลักษณ์ 4200) มีเนื้อที่ 285 ไร่ หรือ คิดเป็นร้อยละ 0.83 ของพื้นที่ตำบล ปัจจุบันมีสภาพการใช้ที่ดินเป็นแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น เช่น คลองชลประทาน อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น

6.2.5 เขตพื้นที่อื่น ๆ (สัญลักษณ์ 5000) มีเนื้อที่ 1,287 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 3.73 ของพื้นที่ตำบล เป็นเขตที่มีลักษณะการใช้ที่ดินที่มีความเฉพาะ เช่น เหมืองแร่ ที่ทิ้งขยะ หาดทราย ไม้พุ่ม เป็นต้น

6.2.6 เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สัญลักษณ์ 6000) มีเนื้อที่ 2,724 ไร่ หรือคิดเป็นร้อยละ 7.90 ของพื้นที่ตำบล มีการใช้ที่ดินเป็นป่าไม้ที่พบในพื้นที่เกษตรกรรม ซึ่งอยู่นอกเขตป่าไม้ตามกฎหมาย ส่วนใหญ่เป็นป่าปลูก ป่าชุมชน

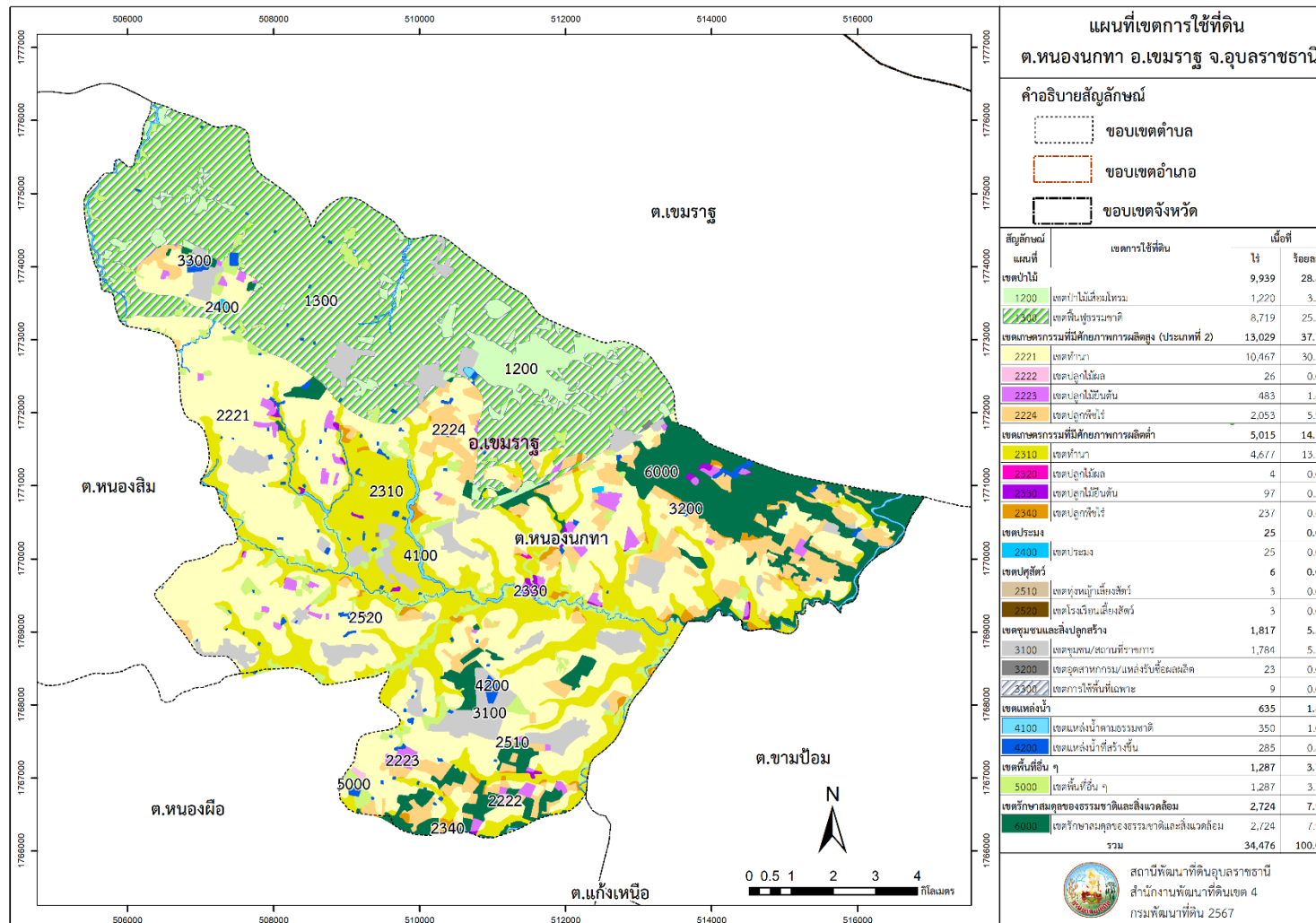
ตารางที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

เขตการใช้ที่ดิน	เนื้อที่	
	ไร่	ร้อยละ
1. เขตป่าไม้	9,939	28.83
1.1 เขตป่าไม้เสื่อมโทรม	1,220	3.54
1.2 เขตพื้นฟูธรรมชาติ	8,719	25.29
2. เขตเกษตรกรรม	18,075	52.43
2.1 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตสูง (ประเภทที่ 2)	13,029	37.79
1) เขตทำนา	10,467	30.36
2) เขตปลูกไม้ผล	26	0.08
3) เขตปลูกไม้ยืนต้น	483	1.40
4) เขตปลูกพืชไร่	2,053	5.96
2.2 เขตเกษตรกรรมที่มีศักยภาพการผลิตต่ำ	5,015	14.55
1) เขตทำนา	4,677	13.57
2) เขตปลูกไม้ผล	4	0.01
3) เขตปลูกไม้ยืนต้น	97	0.28
4) เขตปลูกพืชไร่	237	0.69
2.3 เขตประมง	25	0.07
2.4 เขตปศุสัตว์	6	0.02
1) เขตทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	3	0.01
2) เขตโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	3	0.01
3. เขตชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	1,817	5.27
3.1 เขตชุมชน/สถานที่ราชการ	1,784	5.18
3.2 เขตอุตสาหกรรม/แหล่งรับซื้อผลผลิต	23	0.07
3.3 เขตการใช้พื้นที่เฉพาะ	9	0.03
4. เขตแหล่งน้ำ	635	1.84
4.1 เขตแหล่งน้ำตามธรรมชาติ	350	1.01
4.2 เขตแหล่งน้ำที่สร้างขึ้น	285	0.83
5. เขตพื้นที่อื่น ๆ	1,287	3.73
6. เขตรักษาสมดุลของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	2,724	7.90
รวม	34,476	100.00

หมายเหตุ : เนื้อที่คำนวณด้วยระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

รูปที่ 6-1 เขตการใช้ที่ดิน ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

บทที่ 7

การขับเคลื่อนแผนการใช้ที่ดิน

7.1 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ภายหลังการจัดทำแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี แล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

7.1.1 จัดทำเป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณและกิจกรรมต่างๆ ที่จะดำเนินการใน ปีงบประมาณ 2568-2572

7.1.2 นำแผนการใช้ที่ดินตำบลหนองนกทา ไปเสนอต่อสภาตำบลหนองนกทา เพื่อมีมติให้ความร่วมมือในกิจกรรมพัฒนาที่ดินดำเนินการกิจกรรมต่างๆ ที่กำหนดไว้ในแผน

7.1.3 สถานีพัฒนาที่ดินอุบลราชธานี เสนอเป้าหมายและงบประมาณให้รายงานมายังกรมพัฒนาที่ดิน

7.1.4 กรมพัฒนาที่ดินพิจารณาสนับสนุนงบประมาณกิจกรรมและโครงการตามเป้าหมายที่กำหนดในแผนการใช้ที่ดิน

7.1.5 สถานีพัฒนาที่ดินอุบลราชธานีนำเสนอที่ประชุมจังหวัด/อำเภอ เพื่อสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานอื่น นำโครงการภายใต้หน่วยงานมาพัฒนาพื้นที่ตามแผนการใช้ที่ดินกำหนด

7.2 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

งบประมาณที่กำหนดไว้เป็นการประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ (ตารางที่ 7-1)

1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์/การปรับปรุงบำรุงดิน/ดินตื้น มีแผนงาน/โครงการ ดังนี้

- (1) การส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์
- (2) การผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด
- (3) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด
- (4) การพัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร
- (5) การจัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์
- (6) การรณรงค์ไถกลบตอซัง
- (7) การจัดหาปุ๋ยโดโลไมท์
- (8) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรดด้วยปุ๋ยโดโลไมท์
- (9) การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน (หมอดินอาสา)

2) การบริหารจัดการน้ำ

- (1) การพัฒนาแหล่งน้ำขนาดเล็กเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

3) การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

- (1) การปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ
- (2) การจัดระบบอนุรักษ์ดินและน้ำลุ่ม-ดอน
- (3) การจัดระบบอนุรักษ์ดินในพื้นที่เกษตรกรรมไม่เหมาะสม (Zoning By Agri-Map)
- (4) โครงการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน และฟื้นฟูพื้นที่เกษตรกรรมด้วยระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ

7.3 กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น (ตารางที่ 7-2)

7.3.1 เขตเกษตรกรรม

1) เขตทำนา มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

- 1.1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชหลังนาและหาตลาดรองรับ (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอุบลราชธานี/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดอุบลราชธานี)
- 1.2) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการใช้พันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)
- 1.3) จัดอบรมถ่ายทอดความรู้เรื่องการป้องกันกำจัดศัตรูข้าวและการจัดการโรค/แมลง (กรมการข้าว)
- 1.4) ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว (กรมการข้าว)

2) เขตปลูกพืชไร่ เขตปลูกไม้ผล และเขตปลูกไม้ยืนต้น มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้

- 2.1) ใช้ตลาดนำการผลิตในการเลือกชนิดพืชและหาตลาดรองรับ ทั้งในเขตที่เหมาะสมและในเขตที่ไม่เหมาะสมและต้องการปรับเปลี่ยนชนิดพืช (สำนักงานพาณิชย์จังหวัดอุบลราชธานี/สำนักงานสหกรณ์จังหวัดอุบลราชธานี)
- 2.2) การอบรมให้ความรู้การเข้าสู่กระบวนการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (Good Agricultural Practices : GAP) (ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรอุบลราชธานี)
- 2.3. จัดอบรมถ่ายทอดความรู้การทำการเกษตรผสมผสานตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร)
- 2.4) สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาล (หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา/กรมทรัพยากรน้ำบาดาล)

3) เขตปศุสัตว์ และเขตเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้ ส่งเสริม/สนับสนุนการปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดอุบลราชธานี)

7.3.2 พื้นที่แหล่งน้ำ มีกิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น ดังนี้ สนับสนุนการพัฒนาเพื่อเพิ่มพื้นที่กักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานอุบลราชธานี)

7.4 ความต้องการของชุมชนและองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

จากการดำเนินการจัดทำกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนที่องค์การบริหารส่วนตำบลหนองนกทา เมื่อวันที่ 5 กรกฎาคม 2567 ได้มีความต้องการของประชาชนที่ต้องการให้ดำเนินการเกี่ยวกับแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมและฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดิน การขาดแคลนน้ำ ปรับรูปที่ดินและเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตให้เหมาะสมกับที่ดิน

เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนและการแก้ไขปัญหาเชิงพื้นที่ของตำบลหนองนกทา กรมพัฒนาที่ดินได้วิเคราะห์เบื้องต้น ดังต่อไปนี้

ปัญหาของตำบลหนองนกทาในภาพรวมสรุปได้ว่า **มีปัญหาสำคัญ 2 ประการ** คือ (1) ดินเสื่อมสภาพ ขาดการปรับปรุงบำรุงดิน และขาดธาตุอาหารในดิน ได้แก่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นดินกรด ดินเป็นด่าง ดินที่มีการปนเปื้อนของสารเคมีมากเกินไป (2) ปัญหาขาดแคลนแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และน้ำหมดปลายเดือนมีนาคม สระเก็บน้ำไม่มีน้ำกักเก็บตลอดปี คลองส่งน้ำในตำบลและสระกักเก็บน้ำไม่มีน้ำกักเก็บตลอดปี ปัญหาดังกล่าวนี้นำส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของราษฎรในชุมชนโดยรวม ในกรณีของปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินนั้นจะรวมถึง (1) ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ (2) การใช้ที่ดินผิดประเภท (3) ดินตื้น

จากการวิเคราะห์การชะล้างพังทลายของดินของตำบลหนองนกทา ซึ่งมีเนื้อที่รวม 34,476 ไร่ นั้นพบว่า ระดับการสูญเสียของดินในระดับที่น้อย 0-2 ตัน/ไร่/ปี ประมาณ 25,875 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 75.05 ของพื้นที่ตำบลระดับที่ปานกลาง 2-15 ตัน/ไร่/ปี ประมาณ 4,076 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 11.82 ของพื้นที่ตำบล ระดับที่รุนแรง 5-15 ตัน/ไร่/ปี ประมาณ 3,706 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 10.75 ของพื้นที่ตำบล ระดับที่รุนแรงมาก 15-20 ตัน/ไร่/ปี ประมาณ 512 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 1.49 ของพื้นที่ตำบล และระดับที่รุนแรงมากที่สุด มากกว่า 20 ตัน/ไร่/ปี ประมาณ 308 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 0.89 ของพื้นที่ตำบล

ในกรณีของปัญหาความเสื่อมโทรมของที่ดินนั้น ซึ่งตำบลหนองนกทามีปัญหาคือดินขาดความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากเป็นดินทราย การชะล้างพังทลายของดินนับเป็นปัญหารุนแรงในพื้นที่ทำการเกษตรที่มีลักษณะพื้นที่ลุ่มๆดอนๆ การชะล้างพังทลายของดินจะเริ่มเกิดขึ้นรุนแรงในพื้นที่ที่มีความลาดชันตั้งแต่ 5 เปอร์เซ็นต์ขึ้นไปที่ใช้ปลูกพืชโดยไม่มีมาตรการด้านอนุรักษ์ดินและน้ำที่เหมาะสม การชะล้างพังทลายทำให้เกิดการสูญเสียหน้าดินสมบัติทางเคมีและกายภาพของดินเสื่อมลงกลายเป็นพื้นที่เสื่อมโทรมที่ไม่สามารถเพาะปลูกพืชได้ นอกจากนั้นยังส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศ เช่น แม่น้ำลำธาร ความอุดมสมบูรณ์ของดินทรายต่ำ มีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ ปริมาณอินทรีย์วัตถุ ธาตุโพแทสเซียม และฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ต่อพืชอยู่ในเกณฑ์ต่ำถึงต่ำมาก ความสามารถในการดูดซับธาตุอาหารและแลกเปลี่ยนธาตุอาหารต่ำมาก เมื่อมีการใส่ปุ๋ยเคมีลงไปทำให้เกิดการสูญเสียไปจากดินได้ง่าย ทำให้การตอบสนองต่อการใส่ปุ๋ยเคมีของพืชน้อย รวมทั้งการปลูกพืชติดต่อกันเป็นเวลานานโดยไม่มี การปรับปรุงดินหรือเพิ่มความอุดมสมบูรณ์แก่ดินเท่าที่ควรทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง นอกจากนี้

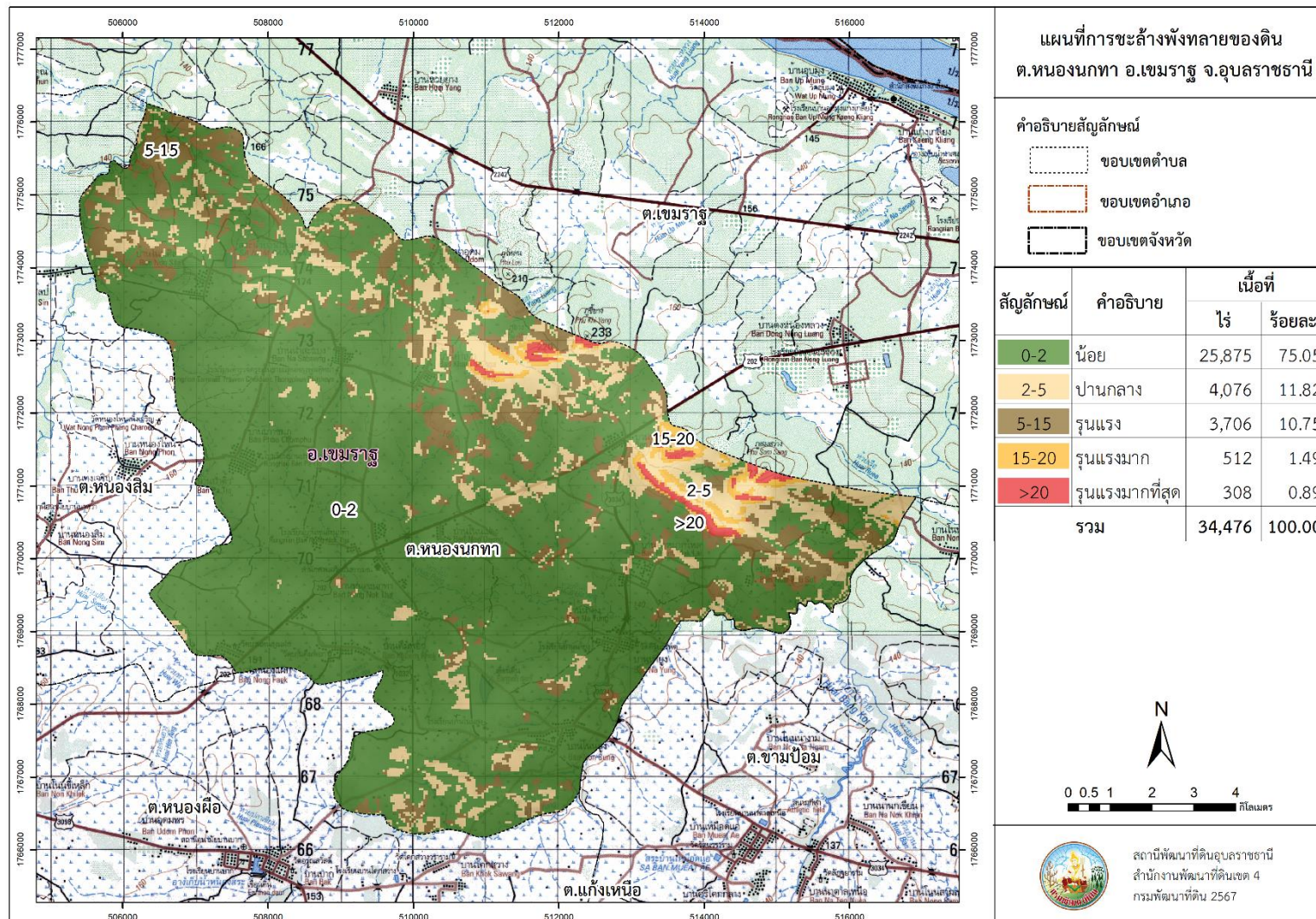
ดินทรายยังมีความสามารถในการอุ้มน้ำต่ำ และเก็บน้ำไว้ไม่อยู่ต่อการขาดแคลนความชื้นทำให้พืชที่ปลูกมีการเจริญเติบโตไม่ดีและให้ผลผลิตน้อยกว่าดินปกติ นอกจากนี้ลักษณะดินยังมี ดินตื้น มีชั้นลูกรัง ก้อนกรวด หรือเศษหินปะปน ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการซึมน้ำของรากพืชและการไถพรวนและการเกษตรกรรมอื่นๆ

ในกรณีของการขาดแคลนนํ้านั้นในการทำการเกษตรกรในปัจจุบัน ปัญหาที่สำคัญคือความแห้งแล้ง ประชาชนในชนบทส่วนใหญ่ขาดเสถียรภาพในการบริหารจัดการน้ำให้เพียงพอในการทำการเกษตรได้ตลอดทั้งปี และมีผลจากการน้ำใต้ดินเป็นน้ำเค็ม และน้ำผิวดินหมดปลายเดือนมีนาคม สระเก็บน้ำไม่มีน้ำกักเก็บตลอดปี และทั้บถมของตะกอนดินในแหล่งน้ำจืดขึ้น การที่ประชากรเพิ่มขึ้น กิจกรรมการใช้น้ำเพิ่มขึ้น การเกษตรก็เพิ่มขึ้น รวมทั้งเหตุการณ์ที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ เช่น ปริมาณฝนน้อยกว่าปกติ ฝนทิ้งช่วง จนเกิดความแห้งแล้ง การขาดแคลนนํ้าจึงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง จึงมีข้อเสนอของหมู่บ้านทั้ง 13 หมู่บ้านในตำบลหนองนกทา ที่เร่งด่วน คือ “การจัดหาน้ำ” โดยวิธีการต่างๆ ให้เพียงพอแก่ความต้องการ

การแก้ไขปัญหาการขาดแคลนนํ้าและน้ำท่วมจะต้องดำเนินการทั้งตำบลควบคู่กัน ทั้งปัญหาการชะล้างพังทลายของดิน โดยจัดทำโครงการ “การพัฒนาที่ดินและน้ำที่เป็นระบบ” ทั้งพื้นที่ตำบลการจัดการพื้นที่ควรพัฒนาที่ดินและระบบน้ำ ได้แก่ การขุดลอกคลอง ก่อสร้างสระน้ำ ฝายกั้นน้ำคลองส่งน้ำ คลองระบายน้ำ การขุดบ่อบาดาล ปรับรูปที่ดินปรับเปลี่ยนกิจกรรมการผลิตและการทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำเพื่อให้การใช้ดินสามารถใช้พื้นที่ได้อย่างต่อเนื่องและเกิดประโยชน์ทั้งตัวเกษตรกร ชุมชนในด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม (รูปที่ 7-1)

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

รูปที่ 7-1 การชะล้างพังทลายของดิน ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

ตารางที่ 7-1 กิจกรรมที่จะดำเนินการของกรมพัฒนาที่ดิน

เขตการใช้ที่ดิน (เขตเกษตรกรรม)	แผนงาน/โครงการ	งบประมาณ (บาท)
1. เขตทำนา เนื้อที่ 15,144 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน	874,500
2. เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 2,290 ไร่	1.1 ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	35,000
3. เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 30 ไร่	1.2 ผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	297,500
4. เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 580 ไร่	1.3 ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	7,500
	1.4 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	25,000
	1.5 จัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	329,000
	1.6 จัดหาปุ๋ยอินทรีย์	170,000
	1.7 ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	3,000
	1.8 การบริหารจัดการดินและวิเคราะห์ดินทางห้องปฏิบัติการ	7,500
	2. การบริหารจัดการน้ำ	104,000
	2.1 ก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	104,000
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน	1,215,000
	3.1 รณรงค์และส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	60,000
	3.2 โครงการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน และฟื้นฟูพื้นที่เกษตรกรรมด้วยระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	250,000
	3.3 จัดระบบอนุรักษ์ดินพื้นที่ไม่เหมาะสม (Zoning By Agri-Map)	480,000
	3.4 จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว	425,000
รวมทั้งสิ้น		1,319,000

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

ตารางที่ 7-2 กิจกรรมที่จะดำเนินงานของหน่วยงานอื่น

เขตการใช้ที่ดิน (เขตเกษตรกรรม)	กิจกรรมที่ขอการสนับสนุนจากส่วนราชการอื่น
1.เขตเกษตรกรรม 1.1 เขตทำนา เนื้อที่ 15,144 ไร่ 1.2 เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 2,290 ไร่ 1.3 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 30 ไร่ 1.4 เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 580 ไร่	การแก้ปัญหาดินเสื่อมโทรมฟื้นฟูความอุดมสมบูรณ์ของดินและเพิ่มศักยภาพการผลิต 1.โครงการส่งเสริมและพัฒนากลุ่มเกษตรกรให้มีความเข้มแข็งตามศักยภาพ (สำนักงานสหกรณ์จังหวัด/องค์การบริหารส่วนตำบลหนองนกทา) 2. โครงการเกษตรอินทรีย์สู่กระบวนการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตรปลอดภัย (GAP) (ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรจังหวัด) 3. โครงการพัฒนาเกษตรกรปราดเปรื่อง (Smart Farmer) 4. โครงการผลิตปุ๋ยหมักชีวภาพ (องค์การบริหารส่วนตำบลหนองนกทา) การปรับปรุงที่ดินและการเปลี่ยนกิจกรรมการผลิต 1. โครงการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพองค์เกษตรกร เครือข่ายงานส่งเสริมการเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด) 2. โครงการขับเคลื่อนการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชน(สำนักงานเกษตรจังหวัด) 3. โครงการส่งเสริมเกษตรกรรมทางเลือกและเกษตร ผสมผสาน (สำนักงานเกษตรจังหวัด) 4. โครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในสหกรณ์และกลุ่มเกษตรกร (สำนักงานสหกรณ์จังหวัด) 5. โครงการพัฒนาตลาดสินค้า (สำนักงานเกษตรจังหวัด) 6. โครงการธนาคารสินค้าเกษตร (สำนักงานเกษตรจังหวัด) 7. โครงการศักยภาพการดำเนินการธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรและกลุ่มเกษตรกร (สำนักงานสหกรณ์จังหวัด) 8. โครงการผลิตพันธุ์พืชและปัจจัยการผลิต (สำนักงานเกษตรจังหวัด) 9. โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ 10. โครงการบริหารจัดการพื้นที่เกษตรกรรม 11. โครงการสนับสนุนการผลิตจุลินทรีย์ควบคุมศัตรูพืชทดแทนการใช้สารเคมี
2. เขตปศุสัตว์ เนื้อที่ 6 ไร่	1. โครงการพัฒนาและส่งเสริมอุตสาหกรรมด้านปศุสัตว์ (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดอุบลราชธานี)
3. เขตแหล่งน้ำ เนื้อที่ 635 ไร่	1. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการกักเก็บน้ำ (สำนักงานชลประทานอุบลราชธานี) 2. โครงการพัฒนาแหล่งน้ำปรับปรุงสระเก่า (สำนักงานชลประทานอุบลราชธานี)

แผนการใช้ที่ดินตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี

ตาราง 7-3 เป้าหมายการดำเนินงานและงบประมาณโครงการนำร่อง ตำบลหนองนกทา อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี แผน 5 ปี (พ.ศ. 2568-2572)

เขตการใช้ที่ดิน	งาน/โครงการ/กิจกรรม	หน่วย นับ	เป้าหมาย					รวม	งบประมาณ (บาท)					รวม	หน่วยงาน รับผิดชอบ
			2568	2569	2570	2571	2572		2568	2569	2570	2571	2572		
เขตพื้นที่เกษตรกรรม 1.1 เขตทำนา เนื้อที่ 15,144 ไร่ 1.2 เขตปลูกพืชไร่ เนื้อที่ 2,290 ไร่ 1.3 เขตปลูกไม้ผล เนื้อที่ 30 ไร่ 1.4 เขตปลูกไม้ยืนต้น เนื้อที่ 580 ไร่	1. การปรับปรุงบำรุงดิน													4,372,500	
	1.1 ส่งเสริมการผลิตและการใช้สารอินทรีย์	ราย	100	100	100	100	100	500	35,000	35,000	35,000	35,000	35,000	175,000	พต.
	1.2 ผลิต-จัดหาเมล็ดพันธุ์พืชปุ๋ยสด	ตัน	10	10	10	10	10	50	297,500	297,500	297,500	297,500	297,500	1,487,500	พต.
	1.3 ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดินด้วยพืชปุ๋ยสด	ไร่	500	500	500	500	500	2,500	7,500	7,500	7,500	7,500	7,500	37,500	พต.
	1.4 พัฒนากลุ่มเกษตรกรใช้สารอินทรีย์ลดการใช้สารเคมีทางการเกษตร	กลุ่ม	5	5	5	5	5	25	25,000	25,000	25,000	25,000	25,000	125,000	พต.
	1.5 จัดตั้งธนาคารปุ๋ยอินทรีย์	แห่ง	1	1	1	1	1	5	329,000	329,000	329,000	329,000	329,000	1,645,000	พต.
	1.6 จัดหาปุ๋ยโดโลไมท์	ตัน	100	100	100	100	100	500	170,000	170,000	170,000	170,000	170,000	850,000	พต.
	1.7 ส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงพื้นที่ดินกรด	ไร่	200	200	200	200	200	1,000	3,000	3,000	3,000	3,000	3,000	15,000	พต.
	1.8 การบริหารจัดการดินและวิเคราะห์ดินทางห้องปฏิบัติการ	ตัวอย่าง	50	50	50	50	50	250	7,500	7,500	7,500	7,500	7,500	37,500	พต.
	2. การบริหารจัดการน้ำ													520,000	
	2.1 การก่อสร้างแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	บ่อ	5	5	5	5	5	25	104,000	104,000	104,000	104,000	104,000	520,000	พต.
	3. การฟื้นฟูและป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน													6,075,000	
	3.1 รณรงค์และส่งเสริมการปลูกหญ้าแฝกเพื่อการอนุรักษ์ดินและน้ำ	กล้า	50,000	50,000	50,000	50,000	50,000	250,000	60,000	60,000	60,000	60,000	60,000	300,000	พต.
	3.2 โครงการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน และฟื้นฟูพื้นที่เกษตรกรรมด้วยระบบอนุรักษ์ดินและน้ำ	ไร่	100	100	100	100	100	500	250,000	250,000	250,000	250,000	250,000	1,250,000	พต.
	3.3 จัดระบบอนุรักษ์ดินพื้นที่ไม่เหมาะสม (Zoning By Agri-Map)	ไร่	240	240	240	240	240	1,200	480,000	480,000	480,000	480,000	480,000	2,400,000	พต.
	3.4 จัดทำระบบอนุรักษ์ดินและน้ำพร้อมปลูกไม้ยืนต้นโตเร็ว	ไร่	250	250	250	250	250	1,250	425,000	425,000	425,000	425,000	425,000	2,125,000	พต.
รวมเป้าหมายดำเนินงานและงบประมาณ														10,967,500	พต.

หมายเหตุ: งบประมาณที่กำหนดไว้นี้เป็นประมาณเบื้องต้น อาจมีการเปลี่ยนแปลงตามที่ได้รับการจัดสรรให้ดำเนินการ

เอกสารอ้างอิง

กรมการพัฒนาชุมชน. 2567. ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ปี 2565. แหล่งที่มา :<https://ebmn.cdd.go.th/>. 25 กุมภาพันธ์ 2567.

กรมทรัพยากรน้ำบาดาล. 2567. ปริมาณน้ำและจำนวนบ่อบาดาล ปี 2565. แหล่งที่มา :
<http://app.dgr.go.th/newpasutara/xml/search.php>, 26 พฤษภาคม 2567.

กองนโยบายและแผนการใช้ที่ดิน. 2567. แผนที่สภาพการใช้ที่ดิน ปี 2566 (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

กองสำรวจดินและวิจัยทรัพยากรดิน. 2567. แผนที่ทรัพยากรดิน (ไฟล์ข้อมูล). กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

กรมส่งเสริมการเกษตร. 2566. จำนวนครัวเรือนเกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร จำแนกรายจังหวัด รายอำเภอและรายตำบล (ณ เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567). แหล่งที่มา : <http://mvos2.gistda.or.th/>. 1 มีนาคม 2567.

กรมอุตุนิยมวิทยา. 2567. สถิติภูมิอากาศคาบ 30 ปี (พ.ศ. 2537-2566). กรมอุตุนิยมวิทยา กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, กรุงเทพฯ.

บัณฑิต ต้นศิริ และ คำรณ ไทรฟัก. 2542. คู่มือการประเมินคุณภาพที่ดิน (Qualitative Land Evaluations) สำหรับพืชเศรษฐกิจ. กองวางแผนการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, กรุงเทพฯ.

กรมการปกครอง. 2567. รายงานสถิติจำนวนประชากรและบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล (ณ เดือนธันวาคม พ.ศ. 2566). แหล่งที่มา :
<https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statyear/#/TableTemplate/Area/statpop>. 1 มีนาคม 2566.

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองนกทา. 2567. วิสัยทัศน์ พันธกิจ. แหล่งที่มา:<https://www.nongnoktha.go.th/>, 10 กรกฎาคม 2567.

สถานีพัฒนาที่ดินอุบลราชธานี
สำนักงานพัฒนาที่ดินเขต 4
กรมพัฒนาที่ดิน
กันยายน 2567

0-4521-0830

<https://orgweb.idd.go.th/ubn>